

MASARYKOVA UNIVERZITA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Obor: FSS EVS Evropská studia

Angela Merkel v kontextu zahraniční politiky

Německa

Bakalářská práce

Monika Vytlačilová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.

UČO: 274224

Obor: MV - ES

Imatrikulační ročník: 2007

Brno, 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracovala samostatně, pouze za použití uvedených pramenů.

V Brně 25. 4. 2010

Monika Vytlačilová

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat vedoucímu této práce doc. PhDr. Vítu Hlouškovi, Ph.D. za jeho cenné rady, podnětné připomínky a trpělivý a vstřícný přístup, se kterým přistupoval k vedení mé práce.

Obsah

1 Úvod	5
2 Politický profil Angely Merkelové	7
3 Německá kancléřská demokracie	9
4 Kancléřské období 2005- 2009	12
4.1 Programové priority vládní koalice	15
4.2 Politické priority Angely Merkelové	18
5 Koncepce energetické bezpečnosti EU a role Německa	20
5.1 Vývoj energetické bezpečnosti v prvním kancléřském období	22
5.2 Shrnutí postojů kancléřky a ministra zahraničí v oblasti energetiky	28
6 Německo- ruské vztahy v kontextu bezpečnostní politiky.....	30
6.1 Bezpečnostní politika Německa s důrazem na vztahy s Ruskem	32
6.2 Vztahy Merkelové s ruskými prezidenty Putinem a Medvěděvem	34
6.3 Vztahy ministra Steinmeiera k Ruské federaci.....	35
6.4 Německo- ruské vztahy a íránský jaderný program	37
6.5 Německo- ruské vztahy a rozšiřování NATO o Ukrajinu a Gruzii	39
6.6 Shrnutí německo- ruských vztahů v bezpečnostní dimenzi.....	41
7 Volby 2009	43
7.1 Steinmeiera vystřídal Guido Westerwelle	44
8 Energetická politika kancléřky v dalším období	47
9 Německo- ruské vztahy na počátku druhého kancléřského období	49
10 Závěr.....	51
11 Použité zdroje.....	53
11.1 Oficiální dokumenty a vyjádření politiků.....	53
11.2 Novinové články a odborné texty	56

1 Úvod

Německo nyní, díky všudypřítomné hospodářské krizi, potřebuje více než kdy jindy ve své novodobé historii pevné a efektivní vedení. Toho dosáhlo mimo jiné i díky osobnosti političky Angely Merkelové, která bývá také označována jako současná nejmočnější žena světa.

Angela Merkelová je zajímavá především svými osobitými názory jak na vnitřní, tak na vnější politiku země. Díky svým schopnostem se stala rovnocennou partnerkou světových státníků a mocných byznysmenů. Její politický pragmatismus pomáhá Německu nejen v mezinárodním prostředí, ale zdůrazňuje také jeho nedobytnou vedoucí pozici na poli Evropské unie. Merkelová prokázala velmi silný potenciál pro úspěšné vedení své země, což jí přineslo oblibu u německých voličů a její znovuzvolení na post německé kancléřky na podzim roku 2009.

Politické přesvědčení a zájmy Merkelové byly formovány pomocí vnějších faktorů, především díky politickým změnám, které započaly koncem 80. let. Její zkušenosti se sjednocením Německa a s přímou participací na tomto procesu jí bezpochyby poskytly pevný základ pro její politický styl a pro další aktivní podílení se na vedení své země.

V této práci půjde primárně o zdůraznění významu Merkelové v německé zahraniční politice v obou kancléřských obdobích. První část práce bude zaměřena na první kancléřské období, tedy na roky 2005- 2009. V této části se práce bude snažit zmapovat programové priority vládní koalice a porovnat je s postoji Merkelové. Následně se bude věnovat energetické bezpečnosti Německa, kde se ukáže role jak kancléřky, tak ministra zahraničí Steinmeiera. Pokusí se o konfrontaci hlavního trendu energetické bezpečnosti s konkrétními kroky, které byly provedeny pod kancléřským vedením.

Další část práce bude věnována německo- ruským vztahům. Vztah s Ruskem je pro Německo významný nejen z bezpečnostního hlediska, ale zasahují do něj mnohé další konsekvence, např. obchod, energetika, apod. Merkelová zde oproti původnímu očekávání hraje roli spolutvůrce vzájemných pozitivních vztahů, přičemž jí velmi výrazně pomáhá ministr zahraniční.

Tyto dvě oblasti německé zahraniční politiky jsem si vybrala pro tuto práci záměrně, protože odrážejí velmi významná témata v rámci německé zahraniční politiky v obou kancléřských

obdobích Angely Merkelové. Je zřejmé, že součástí zahraniční politiky Německa je například jeho působení v rámci Evropské unie a třeba transatlantické vztahy. Cílem této práce tedy není obsáhnout všechny zahraničně- politické vztahy, ale jejich zúžení pouze na výše uvedenou energetickou bezpečnost a vztahy s Ruskem, kde by měla být zřetelně vidět role německé kancléřky.

V poslední části práce, která bude mít počátek v podzimních volbách 2009, bude nastíněn další vývoj obou témat- energetické bezpečnosti a vztahů s Ruskem. Zaměří se především na priority nově vzniklé koalice CDU/CSU s FDP a na priority Merkelové.

Z této části by měla vyplívat hypotéza, která říká, že *vystupování Angely Merkel v jejím druhém funkčním období bude korespondovat více s pravicovou CDU/CSU a bude vycházet z konzervatismu její strany.* Předpokládá se, že liberální politik a nástupce Steinmeiera na postu vicekancléře a ministra zahraničí Westerwelle bude mít s Merkelovou více společného, než jeho předchůdce, což by mělo přinést i větší prospěch pro německou zahraniční politiku.

2 Politický profil Angely Merkelové

Angela Merkelová, narozená roku 1954 luteránskému pastrovi a učitelce, vyrůstala v severoněmeckém Hamburku. Po přestěhování do východní části Německa začala roku 1961 studovat Vyšší polytechnickou školu. V letech 1973- 1974 vystudovala fyziku na univerzitě v Lipsku a poté pracovala jako pomocná pracovnice na Institutu fyzikální chemie Akademii věd NDR v Berlíně v oboru kvantová chemie. Zároveň s tím jí byla nabídnuta spolupráce s východoněmeckou tajnou službou Stasi, kterou striktně odmítla. Doposud zatím nic nenasvědčovalo její následující kariéře na špici německé politiky. Zlom nastal až v roce 1986, který byl významný její promoci a postupným zvětšeným zájmem o politickou sféru.

Její mateřskou základnou se stal tzv. Demokratischer Aufbruch, kam vstoupila během revolučního roku 1989, čímž uzavřela kariéru nadějně fyzičky a kvantové chemičky a začala se věnovat práci tiskové mluvčí DA. V roce 1990 při svobodných volbách byla Merkelová zklamaná minimálním ziskem hlasů její politické strany a přivítala tak spojení DA s východoněmeckou CDU a díky tomu se stala plnoprávnou členkou celoněmecké CDU. V roce 1990 byla zvolena poslankyní Spolkového sněmu a stala se zástupnou tiskovou mluvčí ve vládě Lothara de Maizira.

Vláda CDU/CSU v čele s Helmutem Kohlem naskytla Merkelové příležitost stát se spolkovou ministryní pro děti a mládež, kterou byla až do roku 1994. Na konci roku 1994 byla zvolena místopředsedkyní CDU a zároveň až do roku 2000 byla zemskou místopředsedkyní CDU v Meklenbursku- Předním Pomořansku.

V další Kohlově vládě od roku 1994 do roku 1998 se stala ministryní ochrany prostředí, přírody a bezpečnosti atomových reaktorů.

V roce 1998 CDU prohrála spolkové volby, tudíž byla nucena odstoupit a přenechat vládu sociálním demokratům z SPD. Merkelová logicky ztratila svůj ministerský post a na místo toho se mohla věnovat stranické činnosti. To se jí brzy vyplatilo a v listopadu roku 1998 byla na návrh nového spolkového předsedy Wolfganga Schäubleho zvolena novou generální tajemnicí CDU, kde setrvala až do dubna roku 2000. Její další stranická kariéra v CDU začala strmě růst. Napomohla jí v tom aféra kolem rozsáhlých sponzorských darů do CDU, která si vyžádala odstoupení jak Kohla, tak jeho nástupce Schäubela. Merkelová se postavila za svou politickou stranu a vyzvala spolustraníky k novým začátkům. To jí přineslo velkou popularitu napříč celou CDU a dopomohlo ke zvolení za novou předsedkyni celospolkové CDU v dubnu

roku 2002 v Essenu s velkou převahou hlasů. Svou pozici poté opět potvrdila v roce 2004 při volbě předsedy v Düsseldorfu.¹

V roce 2002 byla Merkelová nucená vzdát se kandidatury ve prospěch bavorského Edmunda Stoibera. Následně ale opět upevnila svoje postavení tím, že se stala předsedkyní spolkové frakce CDU/CSU a pak už nebránilo nic tomu, aby se stala německou kancléřkou. V roce 2005 díky volebnímu debaklu SPD při volbách do zemského parlamentu v Severním Porýní-Vestfálsku požádal Schröder spolkový parlament o vyslovení důvěry.² V září proto proběhly v SRN předčasné spolkové volby, kde Merkelová stála v čele kandidátky CDU/CSU. CDU/CSU volby vyhrála, ale díky povolební situaci bylo nutné uzavřít velkou koalici s SPD, která ve spolkových volbách získala menší počet hlasů. Obě velké strany si tak nárokovaly pozici německého kancléře, ale SPD byla nucena nakonec ustoupit a křeslo kancléře připadlo Angele Merkelové výměnou za paritu ministerských křesel.³ Další spolkové volby proběhly v Německu v září roku 2009. V těchto volbách opět vyhrála CDU/CSU a Merkelová tak mohla zůstat na pozici německé kancléřky. Po zářijových volbách nastala změna ve složení německé vlády. CDU/CSU už není součástí Velké koalice, ale podařilo se ji sestavit funkční vládu s blízkou FDP. Druhé funkční období by mělo ve standardní době skončit pro Merkelovou v září roku 2013.

---

¹ MERKEL, Angela. *Mein Weg* [online]. 2010 [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.angela-merkel.de/page/126.htm>>

² Angela Merkel In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 11.10.2005, 17.4.2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel>.

³ ROMAN. *Angela Merkelová : Německá kancléřka* [online]. 2009 , 2010 [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnici.cz/angela-merkelova>>.

3 Německá kancléřská demokracie

Spolková republika Německo je parlamentní republikou, kde hlavou státu je federální prezident⁴, který Německo reprezentuje navenek a k jeho nejdůležitějším pravomocem patří jmenování německého federálního kancléře. Německý parlamentní systém lze označit jako bikamerální, protože je složen ze Spolkového shromáždění a ze Spolkové rady. Shromáždění je tvořeno 614 poslanci volenými na čtyřleté období a spolková rada je složená z 69 reprezentantů zastupujících jednotlivé spolkové země.

Nedílnou součástí politického systému je vláda, která je složena spolkovými ministry jmenovanými prezidentem. Důležitou roli při schvalování vlády hraje kancléř, na jehož doporučení jsou ministři jmenováni.

Německý systém vznikl vůči americkému prezidentskému systému a vůči francouzské semiprezidentské variantě jako parlamentní demokracie s kancléřským postem. Postavení kancléře se postupem času zesiluje vzhledem k pravomocem prezidenta.⁵ Německý kancléř či kancléřka oplývají specifickým postavením a jsou de facto zosobněním německé federální moci. Tuto silnou pozici potvrzuje Základní zákon⁶, kde podle čl. 64 Základního zákona má kancléř právo zakládat federální vládu. Podle čl. 65 Základního zákona kancléř určuje směr německé politiky a je zodpovědný za všechny ostatní. Spolkový kancléř smí navrhnout prezidentovi ministry a členy spolkové vlády a stejně tak je může také odvolat.

Potenciální adepti na kancléře jsou známí již během předvolební kampaně a po volbách se jím obvykle stává adept vítězné strany, avšak nemusí tomu být pravidlem ve všech případech. Jeho hlavním úkolem je pak sestavení nové vlády, kde by se měl postarat o to, aby při tomto procesu nevznikaly zbytečné obstrukce a aby vše proběhlo pro blaho celé země. Kancléř také předsedá spolkové vládě a vede její jednání a rozhoduje o svém zástupci. Zástupnický post zpravidla přebírá spolkový ministr zahraničí. Pokud je vláda složená z koalice více stran, tak obvykle tuto pozici zástupce obsazuje právě někdo z další vládnoucí strany. V případě obrany země má kancléř autoritu také u německých ozbrojených sil. Podle čl. 68 Základního zákona může také kancléř požádat parlament o důvěru. Pokud kancléř a vláda nezískají potřebnou

---

⁴ Prezidentem Německa je v současnosti Horst Köhler.

⁵ Schmidt, M.G.: Political Institutions in the Federal Republic of Germany, Oxford 2003, str. 27

⁶ Základní zákon= Grundgesetz je fakticky uplatňován od roku 1949 a dodnes funguje jako německá ústava s některými obměnami, které bylo nutné časem doplnit.

většinu, pak má kancléř právo požádat prezidenta o rozpuštění vlády za podmínky, že bude zvolen nový kancléř.⁷ Tato metoda se nazývá princip konstruktivního hlasování o nedůvěře, kdy se poslanci, v případě vyhlášení nedůvěry kancléři, musí bezpodmínečně shodnout na jeho nástupci. Tento fakt přispívá ke stabilitě kancléřského parlamentarismu a může být pokládán za specifickou formu ochrany vlády.⁸

Pokud nastane po volbách situace, že musí vzniknout koaliční vláda, pak je kancléř politicky vázán na koaliční smlouvu. Ta je uzavírána obvykle už před vznikem koaličního kabinetu a může obsahovat měnící se počet ministrů, protože ten není ustanoven v Základním zákoně. Federální vláda se pravidelně schází každý týden ve středu ke společné diskuzi pod vedením kancléře. Během těchto středečních setkání plánují a přijímají kancléř a členové vlády různé projekty, jako jsou návrhy zákonů, programy, předpisy, iniciativy, zprávy a federální rozpočet. Vláda je usnášeníschopná pouze v případě, že je přítomen kancléř či jeho zástupce a alespoň polovina ministrů včetně spolkového ministra.

Základními třemi principy pro spolkovou vládu je kancléřský, kolegiální a resortní princip. Kancléř je první mezi rovnými a řeší například spory mezi jednotlivými ministry. Každý ministr řídí svůj resort na vlastní zodpovědnost, tudíž se kancléř nemusí vměšovat do záležitostí jednotlivým resortů.⁹

Schmidt označuje Německo jako kancléřskou demokracii, kde kancléř hraje centrální úlohu ve formálním i neformálním rozhodovacím procesu a zároveň v domácí i zahraniční politice.¹⁰ Obtížnost kancléřské funkce spočívá v umění bilancování mezi mateřskou a koaliční stranou, jejichž požadavky jsou v mnoha oblastech diferencované. Pokud jsou celkově názory koaličního partnera protichůdné, pak má kancléř velmi omezený prostor pro svou práci.

---

⁷ Die Bundeskanzlerin [online]. 2010 [cit. 2010-04-14]. *Kanzleraufgaben*. Dostupné z WWW: <<http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BK/De/Kanzleramt/AufgabenderKanzlerin/aufgaben-der-kanzlerin.html>>.

⁸ ŘÍCHOVÁ, B.: Úvod do současné politologie, Srovnávací analýza demokratických politických systémů, Praha 2002, str. 63

⁹ Die Bundeskanzlerin [online]. 2010 [cit. 2010-04-14]. *Die Kanzlerin und ihr Kabinett*. Dostupné z WWW: <<http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BK/De/Kanzleramt/Kabinett/kabinett.html>>.

¹⁰ SCHMIDT, M.G.: Political Institutions in the Federal Republic of Germany, Oxford 2003, str. 30

Podle Sartoriho koncepce nemá již německý kancléř tak suverénní postavení jako britský ministerský předseda, ale stále je primus nad rovnými¹¹. To mu dává větší moc než klasickému premiérovi, ale menší pravomoc než třeba britskému ministerskému předsedovi.¹² Z toho vyplývá, že postavení německého kancléře je velmi specifickým objektem ke zkoumání, vzhledem k jeho morosnostem koherence vládní politiky. Je fakt, že německá vláda je složena z ministrů s vlastními resorty, ale kancléř má stále tu jednotící funkci jak na poli domácí, tak i zahraniční politiky ve smyslu policy.

---

¹¹ Primus nad rovnými= německý kancléř je nadřazen vládě

¹² SARTORI,G.: Srovnávací ústavní inženýrství; Zkoumání struktur, podnětů a výsledků, Praha 2001, str. 112

4 Kancléřské období 2005- 2009

V roce 2005 vyhlásil německý prezident Horst Köhler předčasné volby do Spolkového sněmu, které se měly konat 18. září. Předcházelo jim vyhlášení nedůvěry podle plánů Schrödera, který tím chtěl dosáhnout některých svých cílů- např. reformy v oblasti zdravotnictví a pracovního trhu. Hlavní snahou ale bylo opět sjednotit SPD a zabránit konsolidaci levicovému uskupení WASG s postkomunistickou PDS. K tomuto kroku se Schröder rozhodl kvůli neúspěchu v zemských volbách, především pak v Severním Porýní-Vestfálsku, kde 22. května 2005¹³. Díky tomu došlo k nerovnováze v zastoupení rudo- zelené kolice jak ve Spolkové Radě, tak i ve Spolkovém sněmu, takže spojení CDU/ CSU a FDP mohlo zablockovat jakýkoli navrhovaný zákon.

Německý prezident musel své rozhodnutí o vyhlášení předčasných voleb mnohokrát zdůvodňovat a obhajovat. Podle ústavního zákona Německé spolkové republiky v článku 68 se předpokládá, že hlasování o důvěře může vypuknout na základě napětí mezi vládou a Spolkovým sněmem, nikoli mezi Spolkovým sněmem a Spolkovou radou. Proto se začaly ozývat hlasy poslanců i veřejnosti, že hlasování o důvěře povede k nedůvěře v politiky a ke znevažování ústavy. Celá věc nakonec doputovala k ústavnímu soudu. Ten nakonec rozhodl ve prospěch prezidenta a mohlo dojít k zahájení voleb.

Stěžejními tématy předčasných voleb bylo zdravotní a penzijní pojištění, daňová politika, snížení nezaměstnanosti a s tím spojená reforma trhu práce. Dalším ožehavým tématem byl vztah EU- vůči Turecku a vztah Německa k USA. V otázce vstupu Turecka do EU se názory politických subjektů diametrálně lišily- Zelení a SPD vstup Turecka víceméně podporují, zatímco CDU/CSU vstup Turecka odmítají. FDP je nakloněna spíše názorům CDU/CSU, ale nebránila by nějakému užšímu vztahu mezi EU a Tureckem. Další kritika od CDU/CSU a FDP směřovala na Schröderovi úzké vztahy na Francii, které znepokojovaly ostatní státy, jež se obávaly německo-francouzské nadvlády nad Evropou. Toto partnerství také ohrožovalo vztah Německa s USA, proto tyto strany kladly ve svých předvolebních kampaních důraz na obnovení transatlantických vazeb.

Dvě největší antagonistické strany zahájily kampaň, která byla postavena na kritice a zesměšnění druhé strany. SPD včele se svým lídrem Schröderem vypravila do ulic červeně

---

¹³ HARTMANOVÁ, Lenka. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM* [online]. 17.8.2005 [cit. 2010-04-14]. Předčasné volby v Německu. Dostupné z WWW: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=787>.

přemalované autobusy s heslem „Merkelsteuer, das wird teuer“¹⁴. CDU/ CSU naopak vsadila na kampaň v americkém stylu. Hlavním motivem byl obrázek Stoibera v malé aréně plné jeho příznivců, kde každý z nich obdržel mávátka s heslem „Gerd je u konce“. Kampaň měla také obsahovat několik televizních duelů Schrödera s Merkelovou, kterým se ale Merkelová snažila vyhnout, protože jí bylo známé Schröderovo řečnické umění před televizními kamerami. SPD šla do předčasných voleb bez spojence (koalice se Zelenými byla v budoucnu nejasná), zatímco CDU/CSU počítala v případě vítězství s koalici s FDP.¹⁵

Zajímavým úkazem této předvolební kampaně byl fakt, že Německo při ní opět pocíťovalo jeho dřívější rozdělení na východ a západ. Díky odlišné politické kultuře ve východní části panovalo u vrcholných politických představitelů přesvědčení, že na východě budou muset vést odlišnou kampaň díky neuspokojivým preferencím. Tento postup byl nakonec zavrhnut, protože politici došli k závěru, že by dvě různé kampaně týkající se jedné strany vzbudily mezi voliči nedůvěru. Merkelová byla na východě nepopulární především díky zamítnutí navyšování příspěvků v nezaměstnanosti a dalšímu krácení různých příspěvků. Své voliče si její strana snažila naklonit heslem „Zlepšení stavu celého Německa znamená zlepšení na východě“. SPD podle očekávání zvolila na východě reaktivní kampaň proti CDU/CSU a snažila se především upozorňovat na zhoršení sociální situace obyvatel, v případě výhry CDU/CSU a FDP. Hlasy východoněmeckých voličů byly až do voleb nejasné, která strana na východě převáží.¹⁶

K německým parlamentním volbám dorazilo asi 42 % lidí z celkového počtu necelých 62 milionů oprávněných voličů. Vítěznou stranou parlamentních voleb se stala koalice CDU/CSU, která získala 35,2 % hlasů. Schröderova SPD skončila na druhém místě se ziskem 34,2 % a o zbytek se podělily FDP, koalice PDS a WASG a také Zelení. Tyto tři uskupení nezískaly jednotlivě více jak 10 % hlasů. Přesto měly tyto strany v předčasných volbách druhý nejhorší výsledek v historii. Z výsledků voleb vyplývá, že volby skončili patem, protože ani jedna strana nebyla schopná vytvořit většinu spolu se svým menším koaličním partnerem.

---

¹⁴ „Merkelsteuer, das wird teuer“= daně Merklové, to bude drahé

¹⁵ PULZER, Peter. ELECTIONS IN CONTEXT : Germany Votes for Deadlock: The Federal Election of 2005. *West European Politics* [online]. 2006, 29, 3, [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=6&hid=108&sid=1dee1c24-9355-4fba-8d5c-9eb372be9a2a%40sessionmgr111>>.

¹⁶ HARTMANOVÁ, Lenka. *Předčasné volby v Německu* [online]. 2005, 17.8.2005 [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.europeum.org/dispatch_article.php?aid=787>

Po vyhlášení výsledků se obě politické strany, CDU/CSU i SPD, vyhlásily vítězi voleb a obě se snažily sestavit většinovou koalici. Několik dní po volbách Angela Merkelová vyhlásila, že CDU/CSU nehodlá sestavovat menšinovou vládu s FDP a jednání se nacházela na mrtvém bodě. Alternativu nabízelo jednání se Zelenými, kde by mohla vzniknout liberálně-konzervativní vláda CDU/CSU, FDP a Zelených, ale ani toto nedopadlo úspěšně a Merkelová byla nucena hledat jiné řešení. "Je třeba sestavit pro občany stabilní vládu. To je úloha, kterou jsme byli zcela jednoznačně pověřeni my. CDU/CSU je nejsilnější stranou, a já to pověření přijímám," řekla předsedkyně opoziční CDU Angela Merkelová.¹⁷ Asi deset dní po volbách se začala rýsovat možná dohoda CDU/CSU s SPD, přičemž CDU/CSU nadále upevňovala v jednáních svou převahu. Schröder postupně přehodnotil svůj požadavek na kancléřské křeslo, což ale neznamenal, že by se této myšlenky vzdali i ostatní představitelé jeho strany. SPD ale byla ochotná vzdát se svých nároků v zájmu politické stability země. Začínalo být jasné, že jediným přijatelným řešením pro obě strany bude vznik velké koalice. Následovaly schůzky lídrů a poslední odstraňování překážek a 10. října 2009 vedení SPD a CDU společně schválila personální složení nové vlády a potvrdily Merkelovou do křesla německé kancléřky.¹⁸

V centru zájmu této práce je vliv Angely Merkelové, potažmo CDU/CSU, na zahraniční politiku Německa. V rámci voleb většinou zahraniční politika nehraje nějakou významnější roli, protože se netěší valnému zájmu veřejnosti, která se zaměřuje primárně na témata domácí politiky. Tento nedostatek zájmu veřejnosti způsobuje nízký počet zahraničně politických odborníků v zákonodárných sborech zemí. Zahraniční politika hrála při německých volbách významnou roli v letech 1972 a 2002. Do voleb v roce 2005 bylo Německo díky své zahraniční politice izolováno. Merkelová se rozhodla izolaci změnit a nastolit přátelské vztahy s důležitými partnery.¹⁹

Zahraniční politika není tolik pod vlivem různých zájmových skupin a lobby, proto není tak rizikovou politikou pro stabilitu koalice. Obvykle se v ní neseťkávají nesmiřitelné názory

---

¹⁷ IDNES.cz : Zprávy [online]. 18.9.2005 [cit. 2010-04-14]. Volby v Německu těsně vyhrála opozice. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/zahranicni.asp?r=zahranicni&c=A050918_182047_zahranicni_kot>.

¹⁸ IDNES.cz : Zprávy [online]. 19.9.2009 [cit. 2010-04-14]. SPECIÁL: Německé volby 2005. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/prilohy.asp?r=prilohy&c=A050912_170020_prilohy_miz>.

¹⁹ PATERSON, William E. *AllAcademic research* [online]. Boston : August 2008, str.1 [cit. 2010-04-14]. Foreign Policy in the Grand Coalition. Dostupné z WWW: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/8/1/1/6/pages281160/p281160-1.php>.

koaličních stran, tudíž není kancléř nucen volit mezi extrémními pozicemi. Možné napětí v zahraniční politice je do jisté míry přeprogramované již v koaliční smlouvě. Kancléř zná možné protichůdné body předem a může tak předeslat linii, která bude vyhovovat všem zastoupeným stranám. Po skončení Schröderovy vlády, která dostala Německo do mezinárodní izolace především vzhledem ke Spojeným státům, bylo třeba řešit další zahraničně politické záležitosti- především problém nového ruského plynovodu, situaci v Iráku a evropskou ústavu. Program zahraniční politiky byl proto nastaven tak, aby úspěšně dokončené cíle zahraniční politiky ukázaly voličům, že německá zahraniční politika byla v daném období prováděna úspěšně. Rozdíl mezi kancléřem a ministrem zahraničních věcí je ten, že kancléř, i když je architektem zahraniční politiky země, tak nemůže této oblasti věnovat veškerou energii a čas, protože má logicky na starosti mnohé další záležitosti spojené s jeho postem. Bylo vypočítáno, že německý kancléř nemůže věnovat v žádném případě více jak deset procent svého času na zahraničněpolitické záležitosti.²⁰ Proto zde vzniká prostor pro alespoň částečnou realizaci ministra zahraničí.

4.1 Programové priority vládní koalice

Programové priority vládní koalice byly shrnuty v Programu vlády na roky 2005-2009²¹, který byl nepřekvapivě zaměřen na sociální a ekonomické otázky vnitřní politiky Německa. Kapitoly týkající se zahraniční politiky zabíraly asi deset procent celého dokumentu, což ukazuje převahu vnitropolitického zaměření celých programových priorit. Základními body programu jsou snížení centralismu v Evropské unii a zvýšení pravomocí jednotlivých členských zemí s důrazem na národní parlamenty, snížení příspěvků Německa na různé evropské projekty, nastartování přátelského a velmi úzkého partnerství s Tureckem, zmrazení procesu další evropské integrace o sousední státy, podpora zahájení rozhovorů s Chorvatskem, rozvoj přátelských vztahů s Francií jako podmínka klidu v EU a v neposlední řadě tam patří také posílení podmínek s německými komunitami ve východní Evropě.²²

---

²⁰ Tamtéž, str. 10.

²¹ CDU; CSU. *Deutschland Chancen nutzen : Wachstum. Arbeit. Sicherheit* [online]. Berlin : 11.7.2005 [cit. 2010-04-14]. Regierungsprogramm 2005-2009. Dostupné z WWW: <<http://www.ilse-aigner.de/download/Regierungsprogramm.pdf>>.

²² ARALOFF, Simon. *AXIS, Information and Analysis* [online]. 22.8.2005 [cit. 2010-04-14]. GERMANY'S ELECTIONS Angela Merkel Promises Foreign Policy Change. Dostupné z WWW: <<http://www.axisglobe.com/article.asp?article=338>>.

Za kancléřství Gerharda Schrödera byl definovaná tzv. normalizace německé zahraniční politiky, kdy už nebyl kladen takový důraz na minulost a pomalu ustupoval německý „pocit viny“. Tento směr započala sledovat v řadě záležitostí také Velká koalice pod Merkelovým vedením. Merkelová v čele velké koalice chtěla hlavně pokračovat ve vysoké aktivitě, kterou Německo na poli EU vedlo. Německo je také jako zakládající země Evropského společenství známo důsledným dodržováním všech unijních požadavků. Vláda proto také chtěla maximálně dodržovat schodek domácího rozpočtu pod tři procenta, jež určují členskému státu maastrichtská kritéria.

Zahraniční politiku Merkelové lze charakterizovat jako směs klasických a nových přístupů. K tradičním přístupům patří především návrat k diplomacii, který Merkelová do zahraniční politiky opět zavedla. Oporou se jí stal oproti očekávání ministr zahraničí Frank- Walter Steinmaier, který ve většině případů sdílel názory Merkelové na provádění zahraniční politiky. Steinmaier nebyl zrovna v záviděníhodné pozici vzhledem k neúspěchům předcházející červeno- zelené koalice a vůči Merkelové zaujímal podřízený postoj. Merkelová se musela vyrovnat se sociálně- demokratickým konceptem zahraniční politiky, který vychází z neutrality, antimilitarismu, socialismu a pacifismu. Nedílnou součástí zahraničněpolitických pozitiv, které Merkelové náleží, je bezpochyby jazyková vybavenost. Merkelová je schopná vyjednávat s americkými představiteli v angličtině a s ruskými politiky v ruštině, což u jejích předchůdců nebylo samozřejmostí.

Mezi Merkelovou a Steinmaierem nedošlo k žádným větším rozporům, které by mohly nějakým způsobem narušit velkou koalici. Pro oba dva je charakteristické, že nejsou žádní velcí řečníci a v zásadních projevech plně spoléhají na svůj podpůrný tým. Po sestavení velké koalice nebyla veřejnost SPD nakloněna, což byl další bod pro lepší postavení Merkelové uvnitř tohoto zahraničněpolitického duu.²³ Tato dvojice má komplementárně rozdělené role, které sdružují různé německo- politické tradice. Merkelová vykazuje velmi vstřícný vztah ke Spojeným státům a k Izraeli, Steinmaier v návaznosti na Schrödera naopak upřednostňuje dobrý vztah s Ruskem a konkrétně s osobou Putina.

Kooperativní zahraniční politika se opírá o účinnou rovnováhu mezi bilaterální a multilaterální spoluprací mezi členskými státy EU. Jediným prvkem kontinuity od padesátých let dvacátého století do dneška je německé spolupodílení se na evropské integraci. Úspěšným

---

²³ PATERSON, William E. *AllAcademic research* [online]. Boston : August 2008, str.12 [cit. 2010-04-14]. Foreign Policy in the Grand Coalition. Dostupné z WWW: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/8/1/1/6/pages281160/p281160-1.php>.

tématem se pro Merkel staly klimatické změny. Ochrana klimatu je velmi populární téma, které ocení nejenom německá veřejnost a Merkel si toho byla vědoma. Nebála se proto prokázat své shodnosti, které jí pomohly tento problém řešit. Merkel si vytyčila mezi hlavní priority snižování emisí skleníkových plynů a rozvoj obnovitelných energetických zdrojů. Německo se rozhodlo, na rozdíl od sousedních států, co nejméně využívat jadernou energii, čímž zkomplikovalo situaci na poli EU.

V oblasti bezpečnosti se Merkelová výrazně vymezovala proti svému předchůdci v otázce Iráku, ale sama nenabízela jasnou koncepci budoucího vývoje, proto se dalo očekávat, že německá bezpečnostní politika naváže na Schröderův směr. Merkelová se musí pokusit vyvažovat tradiční vnímání německé bezpečnosti s aktuální bezpečnostní situací²⁴, což není rozhodně nejlehčí úkol.

Další klíčovou zahraničněpolitickou oblastí pro velkou koalici je vztah Německa k Rusku. Je to vedle transatlantického partnerství pro Německo klíčový prvek. Předně by se Merkelová měla snažit uklidnit země jako je Polsko, které byly vždy třecí zónou mezi německo- ruskými hranicemi. Tyto země byly znepokojeny blízkým vztahem Schrödera k Rusku, který završil návrh na stavbu ropovodu a plynovodu vedoucích pod Baltským mořem.²⁵ Merkelová se nehodlala Rusku zavděčit za každou cenu, ale zároveň si uvědomovala důležitost dobrého vztahu s takovou zemí. Zde právě je největší rozpor mezi Merkelovou a Steinmeierem. Merkelová na rozdíl od Steinmeiera podmiňuje dobré politické a obchodní vztahy dodržováním lidských práv, což není zrovna nejjednodušší cesta. Proto Německo zvolilo v této oblasti střední cestu a snaží se oprostít od různých extrémních pozic.

Podle Patersona lze definovat zahraničněpolitickou spolupráci mezi Merkelovou a Steinmeierem do tří skupin. Do první skupiny zařadil transatlantické vztahy, boj se změnou klimatu a Evropskou unií. V této skupině je německá kancléřka naprosto dominantní. Ve druhé skupině, kde je především politika vůči Rusku a Číně, se Steinmeier může jistým způsobem prosadit, ale kancléřka tam má stále rozhodující úlohu. Do třetí skupiny patří

---

²⁴ HACKE, Christian. *Essay an AICGS conference on "German Vulnerabilities in a Globalizing World"* [online]. Birmingham : March 2008 [cit. 2010-04-14]. Germany's Foreign Policy under Angela Merkel. Dostupné z WWW: <<http://www.aicgs.org/documents/advisor/hacke.vuln0808.pdf>>.

²⁵ DROZDIK, William. *Council on Foreign Relations : Publications* [online]. 11.10.2005 [cit. 2010-04-14]. Drozdik: Germany's 'Grand Coalition' Amounts to 'National Emergency Government' . Dostupné z WWW: <<http://www.cfr.org/publication/8999/drozdiak.html>>.

zahraniční politika vůči Blízkému východu²⁶, která je obvykle v rukou ministra zahraničí. Toto rozdělení sfér vlivu může evokovat rozdělení zájmových oblastí mezi státníky, ale v německé politice funguje vcelku bez obtíží.

4.2 Politické priority Angely Merkelové

V předvolební kampani nebylo možné jasně určit priority Merkelové, protože si nedokázala představit jasný program, kterým by se chtěla po svém zvolení řídit. Její vlastní vize byly ve stínu koalice CDU/CSU a očekávalo se, zda vyplují na povrch po jejím nástupu do úřadu. Na jedné straně se snažila deklarovat různé změny a reformy, které Německo posunou dál k lepší budoucnosti, na druhé straně se snažila uklidňovat voliče, že rozhodně nebude měnit staré tradice.²⁷

Markantní rozdíl mezi Schröderem a Merkelovou lze najít v jejich odlišném vnímání priorit zahraniční politiky. Zatímco Schröder se zaměřoval na utužování mezivládních vztahů s akcentem na Francii, Merkelová se rozhodla vnitrostátní záležitosti upozadit a vylepšit politické vazby na nadnárodní úrovni s důrazem na Spojené státy a Rusko. Merkelová se rozhodla, že v co nejbližší době požádá Chiraca, aby jí pomáhal při vytvoření nového evropského projektu- zavedení liberálních a ekonomických reforem.²⁸

Volby v roce 2005 a vítězství CDU/CSU proto vyvolaly mnohé očekávání na změnu asertivní a spíše jednostranně zaměřené německé zahraniční politiky. Vzhledem ke vzniku Velké koalice s SPD ale nemohly být změny tak razantní, jak by si ostatní včetně Merkelové představovali. V prvním období nové vlády rozhodně nedošlo k žádným razantním změnám a Merkelová se nijak významně neprofilovala. Pevně ale odmítala vytvořit „velké jádro“ Evropské unie a odmítala kompromisní návrhy jako „cherry-picking“²⁹ nebo Nica- plus.

---

²⁶ PATERSON, William E. *AllAcademic research* [online]. Boston : August 2008, str.17 [cit. 2010-04-14]. Foreign Policy in the Grand Coalition. Dostupné z WWW: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/8/1/1/6/pages281160/p281160-1.php>.

²⁷ HVÍŽĎALA, Karel. *Český rozhlas 6* [online]. 4.7.2005 [cit. 2010-04-14]. Jaskou strategii má Merkelová. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/178699>.

²⁸ *By Dawn's Early Light : Opining from Freedom, International Relations, Politics & Religion in a time of War* [online]. 25.11.2005 [cit. 2010-04-14]. Germany's Angela Merkel the Next Bismarck?. Dostupné z WWW: <http://dawnsearlylight.blogspot.com/2005/11/germanys_angela.html>.

²⁹ Cherry-picking- znamená, že se soustředíme pouze na jednotlivé případy, které nám jsou ku prospěchu, aniž bychom vzali v potaz celek, což zapříčiní, že věci se budou zdát lepší, než ve skutečnosti jsou

Kritici upozorňují, že politika po nástupu Merkelové sleduje kontinuálně Schröderovu linii navzdory změnám, které kancléřka ve své kampani předesílala. To se týká hlavně Turecka, vůči jehož přijetí má Merkelová v zásadě odmítavý postoj díky křesťanským idejím, na kterých je její strana vystavěná. Tyto ideje se snažila později zmínit i v plánované Evropské ústavě, o jejíž vznik se zasazovala. Merkelová chtěla také navázat užší vztahy s Bruselem. K realizaci tohoto plánu chtěla do Německa přilákat odborníky, kteří před tím zastávali úřednické posty v Bruselu a ve Štrasburku. Větší provázanost s EU a Bruselem předznamenával fakt, že Německo mělo předsedat na jaře 2007 Radě EU.

5 Koncepce energetické bezpečnosti EU a role Německa

Energetická politika a v současnosti velmi módní pojem energetická bezpečnost jsou na půdě Evropské unie důležitá témata, a proto je energetika bezpochyby relevantní i pro německou debatu.

Navzdory její zvyšující se důležitosti v posledním desetiletí není energetická politika zmíněna ani v Smlouvě o EHS ani ve Smlouvě o Evropské unii. Naopak ji lze nalézt ve smlouvě o Evropském společenství uhlí a oceli³⁰ a smlouvě o Euratom. V praxi je energetická politika EU založena na regulaci v rámci jiných politik- životní prostředí, transevropské sítě, vnitřní trh a vnější obchodní politika a speciálně pro jadernou energetiku platí režim podle smlouvy o Euratomu.

Pro Evropskou unii a všechny její členy je zásadním tématem zajištění bezpečné, udržitelné a konkurenceschopné energetiky. Je třeba neustále hledat příslušné odpovědi na vnější tlaky, které jsou na energetiku EU neustále vyvíjeny.³¹ Primárním cílem je vypořádání se se zrychlujícími se klimatickými změnami, které evropský kontinent ovlivňují. Evropská unie si v oblasti energetické bezpečnosti stanovila tři základní směry, a to identifikaci prioritních akcí v infrastruktuře za pomoci analýzy poptávky a nabídky ze středně- a dlouhodobé perspektivy, podporu rozvoje energetické infrastruktury a otevření diskuze o možnostech zlepšení stávajícího procesu po stránce legislativní a implementační a především vytváření a rozvoj smluvních vztahů se třetími zeměmi a regiony s cílem zajistit stálé zásobování a aktivně přispět k diverzifikaci energetických zdrojů a přepravních tras.³²

Strategickým dokumentem pro energetickou bezpečnost EU se stal tzv. Akční plán pro energetickou politiku Evropy (2007- 2009). Plán zahrnuje především zprávu o provádění na vnitřních trzích členských států s plynem a elektřinou, realizace evropské rozvodné plynové a elektrické sítě, výrobu udržitelné energie získávané z fosilních paliv, podpora biopaliv a

---

³⁰ Treaty Establishing The European And Steel Community And Annexes I-III. [online]. 18.4.1951, [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/historic%20documents/Paris/TRAITES_1951_CECA.pdf>.

³¹ Auswärtiges Amt [online]. 2005, 8.10.2009 [cit. 2010-03-12]. *Energy Security*. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Aussenpolitik/Themen/EnergieKlima/Energiepolitik.html>>.

³² *Energetická politika EU a její nástroje: Energetická bezpečnost* (on-line) 2009 [cit. 2009-8-3]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/energeticka-politika-eu-nastroje/1000521/36951/#energeticka>>.

dalších obnovitelných zdrojů energie v dopravě, analýzu stavu využití jaderné energie a pracovní list pro budoucí evropskou energetickou strategii.³³

Debata o energetické politice eskaluje od poloviny tohoto desetiletí také v Německu a má logickou spojitost s energetickou politikou prováděnou na půdě Evropské unie. Pojítkem s unijní energetickou bezpečností je především potřeba vzniku nových projektů, které napomáhají z velké většiny k výše zmíněné diverzifikaci energetických zdrojů. Nejvýraznějšími střednědobými a dlouhodobými projekty současnosti, které by měly sloužit tomuto účelu, jsou plynovody South Stream, Nabucco a pro Německo specifický projekt plynovodu Nord Stream.

Kontroverzním energetickým projektem posledních let je dosud nezrealizovaný plynovod Nabucco, který má velkou měrou snížit asymetričnost energetické závislosti EU na Rusku. Plynovod má mít počátek u Kaspického moře a přes balkánské státy dopravovat plyn až do Rakouska.³⁴ Další projekt South- Stream náleží majoritně ruskému plynárenskému gigantu Gazprom a bude spolufinancován evropskými investory³⁵. Plynovod by měl vést z Ruska pod Černým mořem přes Balkán až do Itálie a je označován jako ruská konkurence Nabucca.³⁶

Specifickým projektem se ve vztazích EU- Rusko se stal plynovod Nord- Stream, který je označován jako čistě německo- ruská záležitost. Nord- Stream má vést ruský plyn po dně Baltského moře do Německa a obejít tak Pobaltské státy včetně Polska. Tyto země pak mají oprávněné obavy, že nebudou mít díky plánované trase Nord- Streamu přístup ke zdrojům plynu a můžou se tak dostat do plynové krize, které nejsou za poslední roky v Evropě žádnou výjimkou. K finalizaci stavby je krom jiného také souhlas s využitím teritoriálních vod tranzitních států, které Rusko dosud nezískalo.

---

³³ KELLNER, K. Energy Policy for Europe Action Plan 2007-2009 : New and renewable sources of energy, energy efficiency and innovation. *Passivhus NORDEN* [online]. 23.4.2008, Trondheim, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.passivhusnorden.no/foredrag/Plenum/Trondheim%20ppt%201042008.pdf>>.

³⁴ ŠTÁHLAVSKÝ, David. *Český rozhlas : Fejetony a komentáře* [online]. 28.1.2009 [cit. 2010-03-10]. Nerůžové vyhlídky plynovodu Nabucco. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/541078>.

³⁵ *South Stream : Europe's Energy Security* [online]. 2009 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://south-stream.info/?L=1>>.

³⁶ *Finančník : o slovenskej a svetovej ekonomike* [online]. 2005 [cit. 2010-03-10]. Gazprom zvažuje zvýšení kapacity plynovodu South Stream. Dostupné z WWW: <http://www.financnik.sk/financie.php?did=54&messagefr=ZA&messageid=749166&messagetitle=Gazprom+zva%9Euje+zv%FD%9Aen%ED+kapacity+plynovodu+South+Stream&date=20090129092239&lid=79&page_messages=&category=&which=&dt=&text=&kriza=>. ISSN 1336-6246.

Energetická bezpečnost znamená pro Německo a další členské státy EU bezpečné zajištění dodávek ropy a zemního plynu, které si doposud nemohou vyprodukovat tak, aby nebyly závislé na dalším subjektu. Hlavní problém tkví v tom, že téměř 90 % zásob ropy a zemního plynu mají pod kontrolou vlády nestabilních států, jež se nacházejí na asijském a africkém kontinentě. Německým cílem je proto zajistit svým občanům a občanům jiným členskými státy v rámci EU stabilní a bezpečný přísun těchto energií. Toho se snaží dosáhnout pomocí vřelých obchodních vztahů s Ruskou federací a hledáním nových energetických partnerů, ovšem s ohledem právě na vztahy s Ruskem. Úkolem Merkelové proto mimo jiné bylo navázat na Schröderovi energetické projekty a vybalancovat je s hledáním nových partnerů.

5.1 Vývoj energetické bezpečnosti v prvním kancléřském období

Po nástupu kancléřky Merkelové do úřadu bylo jasné, že energetická politika nebude patřit k těm nejjednodušším tématům, které bude muset v rámci své funkce řešit. Nejpálčivějším tématem jejího prvního kancléřského období se stala oblast jaderné energetiky a s ní spojené plánované omezování výroby jaderné energie na území německého státu. Velká část německých průmyslníků začala na Merkelovou velmi důrazně naléhat, aby se odklonila od původního plánu úplného uzavírání jaderných elektráren. Hlavním argumentem se stal fakt, že dokud nebudou překlenuty všechny překážky spojené s omezením jaderné energetiky, musí zůstat všechny jaderné elektrárny v Německu plně funkční. Tato dohoda také vyplývala z bývalé rudo- zelené koalice a byla zahrnuta do koaliční smlouvy, na jejímž základě vznikla velká koalice.³⁷ Bylo rozhodnuto, že všechny jaderné elektrárny by měly být v Německu uzavřeny do roku 2021. Na první pohled se může zdát tento krok jako pozitivní především vůči životnímu prostředí, ale podle Mezinárodní energetické agentury (IAE) by mělo úplné odstavení všech jaderných elektráren přinést i tyto negativní důsledky: omezení rozmanitosti nabídky a rostoucí závislost na dovozu energie, především na dovozu plynu; překážku pro ekonomický rozvoj díky nutným investicím do nových energetických kapacit a dodatečný tlak na omezení emisí skleníkových plynů, které při jaderné výrobě nevznikají.³⁸ Zpráva

---

³⁷ CEMFERT, Claudia; DIEKMANN, Jochen. Perspectives for Germany's Energy Policy. *Weekly Report* [online]. 22th March 2006, 2006, 2, [cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.44137.de/diw_wr_2006-2.pdf>.

³⁸ *EurActiv* : Vaše internetová brána do Evropy [online]. 5.6.2007, 2010 [cit. 2010-03-18]. Německo by mělo ústup od jaderné energie zvážít. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/energetika/clanek/nemecko-by-melo-ustup-od-jaderne-energie-zvazit>>. ISSN 1803-2486.

Mezinárodní energetické agentury navíc uvádí, že pokud by se měly snížit celkové emise skleníkových plynů³⁹ po celém světě do roku 2050 na polovinu, pak bude nutné vystavět až 1400 jaderných elektráren.⁴⁰ Z toho vyplývá, že jaderná energetika by měla být jedním z preferovaných řešení problematiky snižování emisí a že Německo by se vydalo se svým konceptem přesně opačnou cestou.

To, že je pro Merkelovou energetická politika stěžejním strategickým tématem, potvrdila již v roce 2006 na tiskové konferenci, která následovala po rozhovorech s francouzským prezidentem Chiracem.⁴¹ Merkelová v jednom ze svých projevů prohlásila, že závislost Německa na energetických zdrojích se neustále zvyšuje, což bude mít stejnou tendenci i v případě závislosti Evropské unie.⁴² Německo se proto musí snažit závislost dlouhodobě snižovat a zároveň hledat efektivní zpravování zdrojů energie. Merkelová prohlásila, že federální vláda se bude snažit do roku 2010 přispívat třemi procenty HDP na vývoj a výzkum. Příklad by si Německo mohlo vzít ze Spojených států, kde se na mnoha investicích podílí také soukromý sektor.⁴³

Mezinárodní energetická agentura (IEA) ve své zprávě Německá bilance z roku 2007 zveřejnila, že pochybuje o německé energetické bezpečnosti v praxi. Souvisí to především s výše zmiňovaným uzavřením jaderných elektráren, které bude mít podle agentury závažný dopad na energetickou bezpečnost země, ekonomickou efektivitu a udržitelnost životního prostředí.⁴⁴

---

³⁹ Především těch CO₂.

⁴⁰ HANZLÍČEK, J. Lesk a bída vládní energetické koncepce. In Loužek., Marek. *Energetická politika : Sborník textů*. První vydání. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2009. s. 86. ISBN 978-80-86547-77-0.

⁴¹ CHIRAC,J.;MERKEL.A.: *Pressekonferenz in Rheinsberg*,6.6.2006,(on-line) [cit. 17.3.2010], Dostupné z WWW: <http://www.bundestkanzlerin.de/nn_915652/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2006/06/2006-06-06-pressekonferenz-von-bundestkanzlerin-angela-merkel-und-staatspraesident-jacques-chirac-am-6-jun.html>.

⁴² WESTPHAL, Kirsten. Germany and the EU- Russia Energy Dialogue : p. In AALTO, Pami. *The EU- Russian Energy Dialogue : Europe's Future Energy Security*. Surrey,England : British Library Cataloguing in Publication Data, 2008. s. 220. ISBN 978-0-7546-4808-6.

⁴³ MERKEL,A.:*Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum 50-jährigen Bestehen des Forschungszentrums Karlsruhe*, 19.7.2006, (on-line), [cit. 16.3.2009] Dostupné z WWW: <http://www.bundestkanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Rede/2006/07/2006-07-19-rede-bkin-karlsruhe.html>

⁴⁴ *Down to Earth : Science and Enviroment online* [online]. 15.6.2007 [cit. 2010-03-18]. IEA doubtful of Germany's energy security . Dostupné z WWW: <http://www.downtoearth.org.in/full6.asp?foldername=20070715&filename=news&sec_id=4&sid=19>.

Energetická bezpečnost je horkým tématem asi poslední desetiletí, ale trend závislosti Německa na cizích zdrojích se začala povážlivě navyšovat již od 80. let minulého století. V roce 2000 bylo Německo závislé na 60 % dovozu energetických zdrojů, přičemž vláda čekala, že toto číslo neustále poroste v závislosti na ubývání světových zásob uhlí a plánovaného uzavírání jaderných elektráren.

Pouhých deset dnů před předčasnými volbami v roce 2005 kancléř Schröder podepisoval kontrakt s RF o výstavbě nového baltského plynovodu Nord- Stream. Po volbách byla nová vláda iniciativní a jala se ihned vypracovat na popud koaliční smlouvy novou komplexní koncepci energetické politiky.⁴⁵ Merkelová oznámila, že národní energetický summit bude svolán na počátek roku 2006. Energetická bezpečnost přesto stále zůstávala nízkou prioritou a kancléřka se soustředila především na téma změny klimatu, vysoké ceny energie a na problém s vyřazením jaderných elektráren- tozn. na záležitosti spjaté s energetikou, ale v domácí politice.

Energetická bezpečnost se začala stávat prioritní teprve od roku 2006, kdy se v Evropě rozpoutala politická debata ohledně sporu Ruska a Ukrajiny⁴⁶ o cenách dodávek ruského plynu. Doposud nedořešený problém tkví v tom, že Evropská unie včetně Německa odebírá ruský plyn, který je exportován plynovodem vedoucím přes Ukrajinu. Ukrajina zpravidla není schopná dohodnout se s Ruskem na ceně plynu a na tranzitních poplatcích, čímž ohrožuje celou Evropu včetně Německa.

Rusko je většinou označováno v těchto sporech jako viník, avšak německé vedení přesto zůstává opatrné s ohledem na pragmatickou politiku, kterou se snaží Merkelová ve vztahu s Ruskem prosazovat. Tento konflikt je ale významný tím, že donucuje Německo zamyslet se, že by rozhodně nemělo podceňovat důležitost energetické bezpečnosti.

Na energetickém summitu, kterého se kromě dalších ministrů účastnila také Merkelová se Steinmeierem, se projednávala témata spojená se zabezpečením dodávek energie, ceny energií, ochrana klimatu, modernizace elektrické energie stejně jako inovace technologií a také mezinárodní spolupráce. Následující energetický summit byl naplánován na podzim téhož roku, ale předem byly založeny tři pracovní skupiny, které se soustředily jednotlivě na mezinárodní aspekty energetické politiky, národní aspekty a na výzkum energetické účinnosti.

---

⁴⁵ Tzv. Gesamtkonzept.

⁴⁶ TICHÝ, Lukáš. *Euroskop.cz : Věčně o Evropě* [online]. 16.3.2009 [cit. 2010-03-18]. Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynove-krize-2009/>>.

V Německu nikdy neexistovalo samostatné ministerstvo pro energetiku, ale toto téma podléhalo z ekonomických důvodů pod ministerstvo hospodářství a technologie (BMW). Během Schröderova kancléřství byla energetika převedena pod Ministerstvo životního prostředí (BMU). Doposud Ministerstvo zahraničních věcí neprojevovalo zájem spolupracovat s vládou v oblasti energetiky, ale Merkelová se Steinmeierem tuto koncepci změnili a Steinmeier inicioval s posvěcením kancléřky vznik tzv. zahraniční energetické politiky, která měla podtrhnout fakt, že energetická politika náleží pod mezinárodní agendu. Steinmeier s ohledem na energetickou bezpečnost upozorňoval na asymetrii vztahů mezi EU/Německem a Ruskem. Rusko je na Evropské unii závislé ekonomicky prostřednictvím vzájemného obchodu, což by měly mít členské státy na paměti a podle toho s ním jednat. Diverzifikace není horkým tématem pouze pro členské státy EU, ale také pro Rusko. Je to jeden z hlavních ruských strategických cílů, protože Rusko bude muset řešit v budoucnu nejen diverzifikaci exportních tras, ale zároveň i hlavních odběratelů. Tento fakt by mělo mít Německo na paměti, aby jej nepředběhly konkurenční asijské země.⁴⁷ Ministr zahraničí doporučil smluvní ochranu vzájemných vztahů, která by obsahovala mechanismy pro výměnu informací a která by byla plně transparentní- tzv. Energetická charta⁴⁸. Rusko stejně jako Norsko nespěchalo s ratifikací charty, která měla znamenat pevný tržní rámec pro vzájemný obchod. Steinmeier navrhoval, aby byly zásady v ní obsažené dodržovány a aby byly její principy začleněny do německé spolupráce s Ruskem.⁴⁹ Podle jeho názoru je ale Německo energeticky závislé na Rusku méně, než jiné evropské země. Steinmeier to odůvodňuje tím, že Německo si rychle hledá jiné zdroje energií. Nicméně dodávky plynu do Německa stále závisí na Rusku, proto je třeba vůči němu vykonávat odpovědnou zahraniční politiku a předejít tak potenciálním konfliktům.⁵⁰

---

⁴⁷ WANNER, J. Kaspické energetické suroviny a jejich význam pro střední Evropu. In *Litera B. Ruské produktovody a střední Evropa*. První vydání. Praha : EUROLOX Bohemia s.r.o., 2003. s. 241. ISBN 80-86432-47-5.

⁴⁸ *Europa : Zusammenfassungen der EU- Gesetzgebung* [online]. 1ž.1.1999 [cit. 2010-03-18]. Europäische Energiecharta. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/energy/external_dimension_enlargement/127028_de.htm>.

⁴⁹ STEINMEIER, F.W.: *Interview mit der „Wirtschaftswoche“ zu den Themen Energie, Globalisierung, und europäische Optionen*, 22.1.2007, (on line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070122-WiWo.html>>

⁵⁰ STEINMEIER, F.W.: *Interview mit dem Bams zu Irak, Kosovo und russischer Energie*, 7.1.2007 (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070108-Bild.html>>

Další energetický summit byl naplánován na jaro 2007, což se krylo s Německým předsednictvím v Radě EU. S touto událostí vláda očekávala, že Komise přijme balíček opatření v oblasti energetické politiky a předá jej k projednávání Radou ministrů a následně Evropskou radou. Summit, který se konal v červenci 2007, se soustředil především na vytvoření integrované energetiky a klimatický program.⁵¹ Merkelová závěrem tohoto summitu uvedla, že by Německo mohlo zvýšit svojí energetickou bezpečnost s ohledem na vlastní úsilí s bojem proti změně klimatu. Jako součást proti emisnímu plánu Merkelová prohlásila, že bude požadovat po výrobcích energie navýšení efektivity o 3 % ročně a zlepšení ochrany životního prostředí. Sekundárním cílem změn, jež Merkelová avizovala, byla snaha pokusit se změnit náhled na CDU/CSU. Tato koalice totiž zrovna nebyla chápána jako subjekt zabývající se do velké míry zelenými otázkami.⁵²

V roce 2007 obě koaliční strany vydaly dokumenty týkající se energetiky a boje proti klimatu. CDU/CSU vydaly dokument o celkové změně a SPD vydala dokument nazvaný *Nová energie: sociálně demokratická energetická a klimatická politika pro 21. století*.⁵³ Stále byl kladen větší důraz na snížení emisí než na energetickou bezpečnost. Opatření zatím nevedly ke snížení závislosti na cizích zdrojích nebo k diverzifikaci.

Podle slov ministra Steinmeiera⁵⁴ povyroste díky populačnímu růstu, urbanizaci a hospodářskému boomu v Asii energetická závislost v příštích dvaceti a třiceti letech pravděpodobně až o 50 %. Energetickou bezpečnost pokládá za mírová politika, a proto by snahy o její dosažení měly vést k větší stabilitě mezinárodního prostředí. Velká pozornost by měla být věnována také zlepšení transatlantických vztahů⁵⁵, které mají na energetickou bezpečnost také nemalý vliv především v té technologické a strategické rovině.

---

⁵¹ *Ergebnisse des dritten Energiegipfels Grundlagen für ein integriertes Energie- und Klimaprogramm*, Berlin, 3.6.2007 (on-line), [cit.18.3.2010]. Dostupný z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2007/07/Anlage/2007-07-03-ergebnispapier.property=publicationFile.pdf>

⁵² DEMPSEY, Judy. Merkel confronts German energy industry with radical policy overhaul. *The New York Times : Business* [online]. 4.6.2007,[cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.nytimes.com/2007/07/03/business/worldbusiness/03iht-nuke.5.6473838.html?_r=2>.

⁵³ *Forum Nachhaltigkeit, Die AGs, AK und Foren der Socialdemokratie SPD* (on-line web), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.forum-nachhaltigkeit.spd.de/>>

⁵⁴ STEINMEIER,F.W.: „*Mysli globálněji a zodpovědněji*“, Berlín 2007

⁵⁵ STEINMEIER,F.W.:*Rede anlässlich der Eröffnung der Reihe „Energiesicherheit und internationale Beziehungen“*, Berlin, 16.2.2007 (on-line), [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Reden/2007/070216-Energiekonferenz.html>>

Steinmeier vládl mimo jiné také vnějším energetickým opatřením⁵⁶, který oproti svým předchůdcům převzal iniciativu v této oblasti. Zásadní otázkou bylo, zda energetická bezpečnost bude začleněna do Gesamtkonzeptu, nebo zda bude řešena jednotlivými liniemi.⁵⁷ Cílem energetické politiky bylo napomoci diverzifikaci energetických zdrojů a tranzitních tras, podpora stabilního a otevřeného investičního klimatu v dodavatelských zemích a podpora vyšší energetické účinnosti a využití obnovitelných zdrojů energie v jiných zemích. Steinmeier viděl jako hlavní nedostatek této oblasti chybějící dialog v Evropě i v celém světě. Opakovaně proto vyzval k mezievropské spolupráci v energetické oblasti na půdě Organizace pro bezpečnost a spolupráci (OBSE). Ministerstvo zahraničí také podporovalo rozvoj evropské vnější energetické politiky, což by umožňovalo mluvit jedním hlasem za celou Evropu.

Německo se také začalo podílet na činnosti nové energetické agentury (IRENA)⁵⁸, která založila v Bonnu pobočku pro inovace a technologie. Jelikož původní počet zakládajících zemí dosahoval sedmdesáti pěti a momentálně participuje v IRENA kolem sto třiceti států, tak je tento fakt pokládán německou vládou za jeden z největších úspěchů na poli energetické iniciativy poslední doby. Německu se podařilo v rámci agentury například prosadit svůj návrh na plošnou spolupráci a díky tomu úspěšně pracuje na dosažení kýžených obnovitelných energetických zdrojů.⁵⁹

Ve druhé polovině funkčního období velké koalice byly stále ve hře několik konceptů německé energetické budoucnosti, které měly být přenositelné také na unijní úrovni. Uvažovalo se o úplném vyloučení jaderné energetiky nebo o tzv. jaderném mixu, kde by se kombinovalo jádro s uhlím.⁶⁰ Merkelová se nestaví a priori proti uhelným elektrárnám.

---

⁵⁶ Auswärtiges Amt (on-line web), [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Rede/2006/060205-RussiaEuropeAndWorld.html>>

⁵⁷ KLUGE, Daniel. BEE legt energiepolitisches Gesamtkonzept vor. *Bundesverband Wind Energie e.V.* [online]. 15.10.2009, [cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.wind-energie.de/de/aktuelles/article/bee-legt-energiepolitisches-gesamtkonzept-vor/498/browser/1267436782/>>.

⁵⁸ IRENA: podpora obnovitelných energetických zdrojů po celém světě, vznik v roce 2009 v Abú Zabí v Arabských spojených emirátech

⁵⁹ *Preparatory Commission for IRENA : International Renewable Energy Agency* [online]. 1.7.2009 [cit. 2010-03-18]. IRENA: Erneuerbare Energien weltweit fördern. Dostupné z WWW: <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/Themen/EnergieKlima/Aktuelles/090701-Irena-Sitz-Kompromiss,_page=1.html>.

⁶⁰ UMBACH, Frank: Deutsche Außenpolitik und Energiesicherheit, 2007 (dostupné on-line) [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW.: <<http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:l4CGRMhpszS4J:www.dgap.org/midcom->

Argumentuje tím, že nově vzniklé uhelné elektrárny jsou efektivnější a ohleduplnější k životnímu prostředí než ty dosavadní a mohly by v určité míře nahradit energii produkovanou z jádra.⁶¹ Pokud si Německo chce udržet své vlastní energetické zdroje, je nutné stavět nové elektrárny a nadále kombinovat moderní energie z fosilních paliv, podporovat obnovitelné zdroje a úspory z energie.⁶²

Jedním z nezanedbatelných cílů je přijmout do konce roku 2009 nový dokument, který má nahradit Kjótský protokol.⁶³ Ten by měl vypršet v roce 2012 a politici by se tak vyhnuli „hluchému místu“, které by se objevilo v případě neschválení nového dokumentu. Merkelová již dopředu předesílala, že dohoda všech zemí bude velmi složitá, protože jednotlivé státy mají odlišnou úroveň motivace ke snižování emisí CO₂.⁶⁴

5.2 Shrnutí postojů kancléřky a ministra zahraničí v oblasti energetiky

Podle vývoje energetické politiky v Německu je zřejmé, jaký kurz si kancléřka zvolila. Jejím cílem je de facto vycházet dobře se všemi stranami. Odkaz předešlé vlády týkající se omezování jaderné energie se jí úspěšně podařil naplnit, stejně jako splnit některé požadavky enviromnetalistů. Merkelová se stylizuje do enviroment- friendly lady a zároveň zachovává pragmatický kurz vládní energetické politiky. Snaží se aplikovat mnohostrannou energetickou koncepci jak na Německo, tak na celou Evropskou unii. Merkelová necítí odpovědnost pouze za zahraničně politické záležitosti Německa, ale stará se i o ochranu životního prostředí, která

---

serveattachmentguid-149999b844e711dca6b117865bcc93339333/energiesicherheit-und-aussenpolitik-d--jager-2007.pdf+These+von+der+Politik+der+Energiesicherheit:+Der+Beitrag+der+deutschen+Au%C3%9Fenpolitik.&hl=cs&gl=cz&sig=AHIEtbQLaLTb0juOC8VX6WVm7_0s6XyJpg>

⁶¹ MERKEL, A.: *Rede anlässlich des Deutschen Handwerkstages*, 2007, (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: < http://www.bundestkanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Rede/2007/11/2007-11-30-merkel-handwerk.html >

⁶² MERKEL, A.: „*Wir brauchen neue Kraftwerke*“, 29.8.2008, (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: < http://www.bundestkanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Artikel/2008/08/2008-08-29-steinkohle-kraftwerk.html >

⁶³ Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: < <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.html> >

⁶⁴ MERKEL, A.: *Jeder muss Beitrag zum Klimaschutz leisten*, 3.12.2007 (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupný z WWW: < http://www.bundestkanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Artikel/2007/12/2007-12-03-klimakonferenz-auf-bali-hat-begonnen.html >

má bezprostřednější dopad na obyvatele země. To vypovídá o konzervatismu její mateřské strany, který je postaven na boji nejenom proti vnějšímu nepříteli, ale také proti tomu vnitřnímu. Také díky současné rétorice EU, která je nakloněná ochraně životního prostředí a boji proti klimatickým změnám je i pro kancléřku jednodušší prosadit vlastní ochranářské vize a cíle. V jejím dalším úkolu, což je energetická bezpečnost, Merkelové napomáhají nadstandardní vztahy s Ruskou federací.⁶⁵ Tyto vztahy umožňují Německu jistým způsobem kontrolovat svoji energetickou bezpečnost a v širším kontextu napomáhat energetické bezpečnosti v celé Evropské unii.

Kontroverzní oblastí energetické politiky kancléřky je jaderná energetika. V předvolební kampani koaliční CDU/CSU ústy Merkelové tvrdila, že energie by se měla vyrábět různými prostředky, do kterých rozhodně jaderná energetika patří. Tato koncepce se zcela lišila od plánů předcházející rudo- zelené koalice na postupné uzavírání všech jaderných reaktorů. Během své vlády avšak kancléřka pozměnila rétoriku svojí strany a přiklonila se k postupnému uzavírání reaktorů. Odklon od jaderné energetiky zdůvodnila tím, že jaderná energie lze nahradit obnovitelnými zdroji, které jsou ohleduplnější k životnímu prostředí. A zlepšení klimatických podmínek, které s tím souvisí, bylo velkým tématem jejího kancléřského období. Za možnou příčinu změny jejího postoje byly tlaky koaliční SPD a jejich vlivných sympatizantů. Z toho vyplývá, že Merkelová je také nucena dělat kompromisy a podřídit se okolnostem, pokud to situace vyžaduje. Tímto postupem jenom potvrzuje svůj přátelský politický styl, který ji zcela jistě přináší mnoho příznivců. Jedinými odpůrci se mohou stát voliči CDU/CSU a konzervativní straničtí kolegové, kteří nechtějí, aby se jejich strana nějakým zásadním způsobem vymykala prezentovanému programu a cílům.

Zástupce opoziční SPD Steinmeier působil ve srovnání se svými předchůdci v energetice velmi aktivně a z energetické bezpečnosti vytvořil jeden z pilířů německé zahraniční politiky. Jeho iniciativa směřovala především k minimalizaci německé energetické závislosti a k potvrzení nových a stávajících energetických koncepcí, zaměřených přednostně na Rusko. Steinmeier se snažil zasadit pojem energetické bezpečnosti do globálního prostředí a posilovat tak mezinárodní spolupráci. Tímto konceptem doplnil vize Merkelové, která se orientovala převážně na energetiku v domácím německém prostředí. Jako jednoznačný úspěch si tento politik může připsat pokračování v projektu odstavení všech jaderných reaktorů.

---

⁶⁵ Viz. Následující kapitola.

6 Německo- ruské vztahy v kontextu bezpečnostní politiky

Německo se standardně řadí v posledních letech po bok dalších států, především spojenců z EU a z NATO, jako rovnocenný bezpečnostní partner. Ve skutečnosti si ale zachovává značnou část své vojenské suverenity a využívá své moci a vlivu v nevojenské oblasti, kde se mu úspěšně daří dosahovat svých cílů. Ve srovnání předešlým dvacátým stoletím se uskutečnila patrná proměna německé bezpečnostní politiky v mnoha oblastech. Primárním bezpečnostním cílem je momentálně boj proti terorismu, proti zbraním hromadného ničení a především transformace, demokratizace a modernizace celých regionů, které jsou postiženy jakoukoliv formou konfliktu. V poslední době je také zřejmý úpadek vlivu mezinárodních institucí, jako jsou OSN a OBSE, který je zapříčiněn hlavně neschopností vedoucích představitelů, kteří se nedokážou shodnout na potřebných reformách.⁶⁶

Zlomovým rokem pro mezinárodní bezpečnost byl rok 2001, kdy díky událostem 11. září začalo docházet k odcizování evropského a amerického pohledu na všeobecnou bezpečnost. Evropští představitelé mnohdy nesouhlasili s razantními americkými řešeními⁶⁷ a postupně došlo k ochlazení transatlantických vztahů, ke kterému mimo jiné přispěla izolovanost Francie a Německa zapříčiněná zahraničními politikami Chiraca a Schrödera.⁶⁸

Samostatnou kapitolou po 11. září bylo Rusko a jeho vnímání mezinárodní bezpečnosti. Lze tvrdit, že díky ochlazení transatlantických vztahů se na Ruskou federaci obrátila prostřednictvím bezpečnostních vztahů jak Evropská unie, tak Spojené státy a Rusko se stalo skutečným mezinárodním spojencem v boji proti terorismu.⁶⁹ Díky tomu se také Rusko dostalo do popředí německých bezpečnostních zájmů, čemuž napomohl i pragmatický kurz politiky německé kancléřky.

---

⁶⁶ MERKEL, A.: *Rede von Bundeskanzlerin vor der UN- Generalversammlung in New York*, 25.9.2007, (on-line), [cit. 22.3.2010] Dostupné z WWW: <http://www.bundestkanzlerin.de/nn_915660/Content/DE/Archiv16/Rede/2007/09/2007-09-25-bk-un-vollversammlung.html>

⁶⁷ Viz. Americká válka za svržením Sadáma Husajna, od 2003

⁶⁸ *Monitoring diskuze o budoucnosti EU*, 21.11.-20.12.2003 (on-line), [cit.22.3.2010] Dostupné z WWW: <<http://209.85.129.132/search?q=cache:WKwNRS9jm2EJ:www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/webFile/49901/42297/22-20.12.2003-Monitoring%252520c.22.doc+Schr%C3%B6der+a+izolace&cd=10&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>>

⁶⁹ *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 8.12.2009 [cit. 2010-03-23]. NATO and the fight against terrorism. Dostupné z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48801.htm>.

Po vzniku velké koalice se předpokládalo, že Schröderovým pokračovatelem v blízkých vztazích s ruskými politiky a společnostmi bude právě ministr zahraničí Steinmeier. Ten vždy usiloval o dobré zahraničně politické vztahy s Ruskem, protože si byl vědom jeho strategické důležitosti pro Evropu. Merkelová naopak předesílala, že jejím cílem bude napravení transatlantických vztahů a důraz na dodržování lidských práv a demokracie u svých spojenců.⁷⁰ Německo proto během prvního kancléřského období Merkelové navázalo s Ruskem úzké partnerské vztahy, které se orientovaly kromě obchodu také na energetiku a vnější bezpečnost. Neplatilo ale, že by se vždy oba státy shodly na řešení problémů v dané oblasti, proto mezi nimi vznikají konfliktní linie, které by mohly proti sobě postavit i Merkelovou se Steinmeierem.

Jednou potenciálně konfliktní oblastí německé zahraniční politiky, která byla aktuální celé první kancléřské období Angely Merkelové, je otázka Íránu a jeho jaderného programu. Německo se aktivně prosazovalo o prodloužení smlouvy o nešíření zbraní hromadných ničení na neurčito a spolu s USA zaujímá striktní postoj vůči jaderné aktivitě Teheránu.⁷¹ Rusko naopak volí umírněnější rétoriku především díky svým obchodním a bezpečnostním zájmům v oblasti. Záleží ale na dalším vývoji, protože pokud by se USA rozhodly řešit situaci v Íránu silou, pak by mohly vzniknout ve vztahu Německa ke Spojeným státům velké trhliny⁷², což by mohlo vyústit k naklonění Německa na ruskou stranu a tím ještě podpořit jejich spojenectví. Rusko má specifické, především obchodní, vztahy s Íránem, takže není jasné, na kterou stranu by se v případě íránského konfliktu naklonilo.⁷³ Také má v kaspické oblasti své důležité strategické zájmy, proto je ze strany německé diplomacie nutné, aby byl problém

---

⁷⁰ VOIGT, Karsten D. *DW- World.de : Deutsche Welle* [online]. Germany : 10.1.2006, 2010 [cit. 2010-03-23]. Transatlantic Relations With a "Series of Problems". Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1851763,00.html>>.

⁷¹ ČERNÝ, Jan. *Český rozhlas : Pojdte s námi do hloubky...* [online]. 30.9.2009, 2010 [cit. 2010-03-23]. Německé volby, drzý Írán a báječný ruský malíř. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/638935>.

⁷² *Projekt č. RM* [online]. 1.9.2006 [cit. 2010-03-23]. Modifikace německé zahraniční politiky po zářijových volbách 2005 se zvláštním zřetelem na česko-německé vztahy. Dostupné z WWW: <http://209.85.135.132/search?q=cache:Tfidf5JBQsAJ:www.mzv.cz/public/e9/a/72/16760_14945_Modifikace_nemecke_zahranicni_politiky_po_zarijovych_volbach_2005_se_zvlastnim_zretelem_na_cesko.doc+programov%C3%A9+priority+n%C4%Bmeck%C3%A9+v1%C3%A1dy+2005&cd=2&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>.

⁷³ *Česká televize : ČT 24* [online]. 7.11.2009 [cit. 2010-03-23]. Medveděv připustil sankce vůči Íránu kvůli jadernému programu. Dostupné z WWW: <<http://master.ct24.cz/svet/blizky-vychod/71919-medvedev-pripustil-sankce-vuci-iranu-kvuli-jadernemu-programu/>>.

řešen velmi obezřetně vzhledem ke všem okolnostem. Německá politika vůči Rusku vychází z dlouhodobé premisy, že bez kooperativních vztahů s Ruskem nelze dosáhnout dlouhodobého mírového uspořádání Evropy. Německo je pro Rusko velmi významné ze strategického hlediska, a hodlá si jej naklonit tím, že mu umožní převzít roli distributora plynu dále do západní Evropy. Právě energetika je oblast, která hraje v bezpečnostní politice Německa vůči Rusku prim. Energetické bezpečnosti se dostává poslední dobou stejné důležitosti jako té vojenské. Írán také dominuje mezi tradičními tématy konfliktních vztahů mezi NATO a Ruskem a to především z toho důvodu, že USA zastávají k Íránu důraznější politiku, než jeho ruský partner.

Neméně důležitou oblastí vzájemných vztahů je potenciální rozšiřování NATO o Ukrajinu a Gruzii, kterému Rusko není nakloněno. Jeho postoj se nezměnil ani po výměně osoby prezidenta a Německo včetně dalších států NATO musí na tento ruský postoj reagovat vzhledem ke všem okolnostem, které tento problém doprovází. Ukrajina je navíc důležitou zemí pro německou energetickou bezpečnost vzhledem k exportním trasám, které přes ni vedou.

Dalšími potenciálně konfliktními oblastmi obou zemí jsou také války v Iráku a v Afghánistánu. Tyto konflikty trvají minimálně pět let a postoj všech zúčastněných zemí se po prvotních problémech za tu dobu konsolidoval, proto se jimi práce nebude detailněji zabývat.

Německo není na Rusku závislé pouze z hlediska vlastní energetické bezpečnosti, ale také v té vojenské. Záleží na představách Merkelové a velké koalice, zda bude bezpečnostní závislost utužovat, nebo zda se bude snažit o chladnější partnerství. Německý profil bezpečnostní a obranné politiky je zaměřen především na prevenci a řešení konfliktu, čemuž mnohdy neodpovídají ruské strategické cíle. Rusko se zpravidla případnému konfliktu nebrání a využívá jej k demonstraci své vlastní síly⁷⁴, což by mohlo výrazně narušovat německo- ruské vztahy.

6.1 Bezpečnostní politika Německa s důrazem na vztahy s Ruskem

Vládní koalice je v zásadních otázkách zahraniční politiky víceméně jednotná a CDU/CSU spolu s SPD se vymezují proti sobě pouze v dílčích záležitostech. Někteří konzervativci definují úkol Německa nejen jako být dobrým a spolehlivým spojencem, ale také umět vést

---

⁷⁴ Viz. Rusko- gruzínská válka v Jižní Osetii, srpen 2008

ostatní, čemuž odpovídá pragmatický kurz kancléřské politiky. I když se Merkelová snaží napravit vztahy s ostatními spojenci, stále si je vědoma potřeby německého bezpečnostního lídra v rámci evropského kontinentu. K tomuto úkolu jí během jejího prvního kancléřského období nečekaně napomohl východní partner Německa- Ruská federace.

Současná německá zahraniční politika vůči Rusku je postavena na tom, že díky liberální politické a ekonomické angažovanosti Německa se bude Rusko socializovat směrem k evropským normám a hodnotám, čímž se Rusko bude postupně integrovat do evropské sféry.⁷⁵ Tento předpoklad má kořeny v Ostpolitik, která měla za úkol díky přátelským vztahům k Rusku postupně oslabovat komunistickou nadvládu. Rusko na druhé straně využívá vcelku dobrých bilaterálních vztahů a upřednostňuje je před vazbami s celým evropským společenstvím.⁷⁶

Před tím, než Merkelová odjela na svojí první návštěvu do Moskvy, prohlásila: „Chceme pokračovat ve strategickém partnerství s Ruskem. Budeme řešit celou řadu témat“. ⁷⁷ Merkelová proto nejela do Ruska vytvářet něco nového, ale hodlala stavět na dosavadních Německo- ruských vztazích, které budovali její předchůdci. Nejednalo se pouze o posílení ekonomických vazeb, ale velkou měrou se mělo jednat o utužení občanského partnerství- výměny studentů, vzdělávací programy, kulturní spolupráce, vědecké inovace apod. Federální vláda velké koalice chtěla pokračovat v tzv. Petrohradském dialogu⁷⁸, který byl zahájen mezi oběma státy v roce 2001.⁷⁹

---

⁷⁵ *Russian Federation*,2010 (on-line web), [cit.25.3.2010] Dostupné z WWW: < <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Laenderinformationen/01-Laender/RussischeFoederation.html> >

⁷⁶ BERGMANN, Max. *World Politics Review : News* [online]. 19.5.2009 [cit. 2010-03-28]. Germany\'s Russia Moment. Dostupné z WWW: <<http://www.nsnetwork.org/node/1323>>.

⁷⁷ *Bundeskanzlerin Merkel in Russland* [online].15.1.2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2006/01/2006-01-15-bundeskanzlerin-merkel-in-russland.html >

⁷⁸ Dostupné také online z WWW: <<http://www.petersburger-dialog.de/>>

⁷⁹ *Bundeskanzlerin Merkel in Russland* [online].15.1.2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2006/01/2006-01-15-bundeskanzlerin-merkel-in-russland.html >

6.2 Vztahy Merkelové s ruskými prezidenty Putinem a Medvěděvem

Vztah Merkel s ruským prezidentem Putinem byl ze začátku velmi napjatý a byl na něm znát značný odstup obou státníků. První bilaterální setkání mezi Merkel a Putinem proběhlo roku 2007 a stěžejními tématy byly energetická bezpečnost, Střední východ, Írán a Kosovo. Schůzka, jež se původně měla konat v Moskvě, se uskutečnila nakonec v Bocharov Ruchei- v Putinově prezidentské rezidenci v Soči.⁸⁰ Putin rozhodně neinklinoval k integraci Ruska na Západ a svůj postoj dával evropským politikům zřetelně najevo. Jeho politika byla založená na posílení suverenity vlastního státu na úkor dalších a nejinak tomu bylo i ve vztahu k Německu během funkčního období Angely Merkelové. Ta ovšem prohlásila, že její prioritou je americko- evropská spolupráce s Ruskem, která obnáší také zmírnění energetické závislosti na Rusku a hledání nových partnerů pro dodávky plynu a ropy. Toto její prohlášení se postupem času pozměnilo a Merkelová začala přehodnocovat svůj přístup k Rusku.

Kancléřka do vzájemných vztahů zanesla především pragmatickou politiku, která napomohla dosažení jejich cílů. Tím hlavním cílem byla podpora obchodních vazeb s Ruskem, zapojení Ruska do dalších liberálních reforem a podpora růstu v postsovětských zemích. Německo se snaží uchopit východní evropský region a navázat s ním užší vazby, aby nezaostával např. za středomořskými partnery, na které se soustředí především Francie a jižní státy Evropské unie.

Po nástupu nového ruského prezidenta Dmitrije Medvěděva do jeho úřadu se vztahy Ruska s Německem začaly viditelně zlepšovat. Prvním náznakem oteplování vzájemných vztahů byl fakt, že německá kancléřka byla první zahraniční političkou, se kterou se Medvěděv setkal. Nedílnou součástí dobrých vztahů je také to, že Merkelová je kromě jiných jazyků ovládá i ruštinu, což usnadňuje vzájemnou komunikaci a spolupráci. Kancléřka mohla navazovat na své předchůdce Brandta a Kohla a mohla by tak napomoci ruskému začlenění se do evropské architektury. V posledním desetiletí se zasadil o užší spolupráci předchůdce kancléřky Gerhard Schröder, který se zasadil o nastartování energetického partnerství v roce 2005 a tím o zlepšení vzájemných vztahů.

---

⁸⁰ YASMANN, Victor. *Radio Free Europe : Radio Liberta* [online]. 22.1.2007 [cit. 2010-03-28]. Russia/ Germany: Ill Will Won't Dog Merkel, Putin Ties. Dostupné z WWW: <<http://www.rferl.org/content/article/1074212.html>>.

6.3 Vztahy ministra Steinmeiera k Ruské federaci

Ministr zahraničí Frank- Walter Steinmeier popsal svůj přístup k Rusku jako realistický a tvrdil, že naivita ve vzájemných vztazích není nikomu ku prospěchu. Rusko pokládá za německého souseda, tudíž by z toho měly vycházet oboustranné interakce. Vztahy by měly být založeny především na společných zájmech a existují dobré důvody, proč by Německo mělo s Ruskem nadále spolupracovat. Mezi stěžejní oblasti spolupráce patří konfliktní body zahraniční politiky jako Blízký východ, otázka íránského jaderného programu nebo Západní Balkán. Tyto problémové oblasti nelze řešit samostatně, proto je spolupráce s Ruskem a dalšími státy pro Německo žádoucí. Rusko rozhodně dokonalou ukázkou demokratického státu, ale je třeba ocenit snahu, kterou v tomto směru vykazuje. Rusové jako partneři dokážou držet slovo, což dokládají oboustranné dohody, které doposud platily mezi oběma zeměmi.⁸¹ Německé vztahy s Ruskem se hned počátkem kancléřského období narušily díky plynové krizi v roce 2006, kdy Rusko začalo využívat svých plynových zdrojů k vynucování politických cílů. Steinmeier zastával koncepci podobnou Ostpolitik a začlenění Ruska co nejbližší k Evropské unii, především díky energetické bezpečnosti, která podle něj hraje ve vzájemných vztazích největší roli.⁸² Neznamená to ale, že by Steinmeier nekriticky vnímal ruskou demokracii, avšak chápal důležitost spolupráce například v otázkách boje proti mezinárodnímu terorismu, v nešíření zbraní hromadného ničení v bezpečnostní politice, kde dominuje téma migrace a obchodu s drogami. Steinmeier se dále domníval, že pokud EU dostatečně nezapojí Rusko do evropských záležitostí, pak by to mohlo vyústit v utužení partnerství Ruska s Asií, které by se mohlo lehce obrátit proti západu. Ministerstvo zahraničí proto vypracovalo tzv. trojí přístup pro střední Asii a Kavkaz: spolupráce v oblasti energetiky, demokracie a řešení konfliktu v Podněstří, Abcházii, Jižní Osetii a v Náhorním Karabachu. Německým cílem je vybudování zóny volného obchodu mezi EU a zeměmi postsovětského

---

⁸¹ STEINMEIER, F. W.: „Globalisierung ist ein Wohlstandsprogramm“ - Themen Energie, Globalisierung und europäische Optionen, 22.1.2007, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070122-WiWo.html>>

⁸² STEINMEIER, F. W.: *Wunder können wir nicht vollbringen*, 21.12.2006, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Interview/2006/12/2006-12-22-interview-steinmeier.html>

prostoru. V roce 2006 byl vydán tzv. Akční plán pro Rusko, ve kterém EU upřednostňuje zlepšení vztahů právě skrz hospodářské vazby⁸³, s čímž se může německá vláda ztotožnit.

Na sklonku prvního kancléřského období se ministr Steinmeier dohodl s ruským prezidentem Medvěděvem, že mezi Německem a Ruskem vznikne tzv. partnerství pro modernizaci, které má prohloubit vzájemnou spolupráci ve strategických oblastech. Toto partnerství je propojené s Petrohradským partnerstvím, což usnadňuje jednotlivé projekty. Do budoucna by mělo být cílem vzájemné spolupráce vytvoření půdy pro jaderné a konvenční odzbrojování, vyřešení územních konfliktů, vylepšení energetické bezpečnosti a úzká spolupráce mezi oběma sousedy.⁸⁴

Merkelová preferuje strategické partnerství s Ruskem především v oblasti energetiky a dále také podporuje německo- ruské projekty, které se týkají výstavby nových produktovodů, jsou pro kancléřku stěžejním tématem vzájemných vztahů. Merkelová deklarovala, že tyto projekty nejsou namířeny proti jiným státům, ale mají sloužit pouze k posílení vzájemné spolupráce.⁸⁵ Tím, že vyrůstala ve východní části Německa, má podle mnohých cit pro východní režimy a dokáže se vcítit do mentality tamních obyvatel. Výsledkem je, že Merkelová zastává vůči Rusku spíše opatrnější přístup s důrazem na prohlubování demokracie. Musí se snažit vybalancovávat nepřátelský postoj Polska a dalších pobaltských zemí vůči Rusku a zároveň udržet si ruskou přízeň jako strategického partnera v Íránu, Severní Koreji a na Středním východě.⁸⁶

Jediným momentem, který mohl narušit významněji vzájemné vztahy, byl vpád ruských vojsk za hranice gruzínského státu. Tento konflikt ale i díky diplomatickým schopnostem německé kancléřky, nenarušil zásadním způsobem vztahy Ruska s Německem a jejich strategické partnerství mohlo nadále sílit. Merkelová vpád ruských vojsk odsoudila a nabádala Rusko,

---

⁸³ Action Programme for Russia, 2006, European Commission web (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/enpi-east/documents/annual_programmes/russia_ap2006_en.pdf>

⁸⁴ STEINMEIER, F.W.: *Speech at the Russian Academy of Sciences*, Moscow, 10.1.2009, (on-line), [cit.2010-03-28] Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Reden/2009/090610-BM-Moskau.html>>

⁸⁵ MERKEL, A.; MEDWEDEW, D.A.: *Pressstatements*, Berlin, 5.6.2008,(on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2008/06/2008-06-05-merkel-medwedew.html>

⁸⁶ RAHR, Alexander. Germany and Russia: A Special Relationship. *The Washington Quarterly* [online]. Spring 2007, 30:2 pp., 137-145, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.twq.com/07spring/docs/07spring_rahr.pdf>.

aby se co nejdříve stáhlo a nebránilo tak proudění humanitární pomoci do země, ale zároveň apelovala na Gruzii, aby si vyřešila svoji územní celistvost.⁸⁷ Merkelová tudíž neodsoudila Rusko jako hlavního viníka celé situace, za což získala od ruských představitelů cenné body.

6.4 Německo- ruské vztahy a íránský jaderný program

Jedním z potenciálních ohnisek německo- ruského konfliktu se stal íránský nukleární program. Merkelová dala jasně najevo svůj postoj vůči Íránu, který se promítl i do německo- ruských vztahů. Souhlasila s dialogem, který by mohl být s Íránem veden, pokud bude Írán otevřený kontrolám svého jaderného programu a pokud jej bude provozovat výlučně pro mírové účely. Hlavním cílem Merkelové a jejích kolegů by mělo být diplomatické řešení všech možných konfliktů, které budou s íránským jaderným programem spojené. Rusko s německým přístupem na společných jednáních víceméně souhlasilo a zdůraznilo, že mezinárodní společenství by mělo hledat společné řešení.⁸⁸ Je zřejmé, že Írán nemá žádná dlouhodobá práva na mírové využití jaderné energie a je velmi důležité v tomto procesu zachovat transparentnost s aktivní asistencí Mezinárodní agentury pro atomovou energii. Styčnou osobou EU a Íránu je Javier Solana, který nabídl Íránu balíček ekonomické pomoci. Německo má možnost hlasovat v tomto balíčku vedle Ruska, USA a Číny.⁸⁹ Rusko zprvu nevystupovalo ve prospěch sankcí vůči Íránu a k celé problematice tamního jaderného programu se stavělo velmi zdrženlivě a doporučovalo místo toho jiná řešení, zpravidla ne tak ekonomicky drastická. Prezident Medvěděv ale vyjádřil nad íránským programem vážné znepokojení a v případě neochoty íránské vlády udělat svůj jaderný program transparentnějším by Rusko také nebránilo mezinárodním sankcím. Medvěděv přesto

---

⁸⁷ DNES.cz : Zprávy [online]. 15.8.2008 [cit. 2010-03-31]. Saakasvili podepsal příměří, Rusové by se měli stáhnout. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/saakasvili-podepsal-primeri-rusove-by-se-meli-stahnout-piu-/zahranicni.asp?c=A080815_103328_zahranicni_ad>.

⁸⁸ MERKEL,A.: *Deutschland und Russland Allen sich im Iran- Konflikt eng abstimmen*, 16.1.2006, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2006/01/2006-01-16-deutschland-und-russland-wollen-sich-im-iran-konflikt-eng-abstimmen.html >

⁸⁹ CHIRAC,J.; MERKEL, A.: *Pressekonferenz in Rheinsberg*, 6.6.2006, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: < http://www.bundestkanzlerin.de/nn_915652/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2006/06/2006-06-06-pressekonferenz-von-bundestkanzlerin-angela-merkel-und-staatspraesident-jacques-chirac-am-6-jun.html >

doporučoval, aby mezinárodní společenství poskytlo Íránu více času pro jeho kroky a aby dobře uvážilo svá rozhodnutí.

Již od roku 1990 proudilo do Íránu mnoho ruských technologických i intelektuálních zdrojů, které vytvářely základ pro íránský jaderný program. Rusko podepsalo s Íránem řadu dohod, kde se kromě jiného dohodli na spolupráci ve vojenské oblasti, která z tohoto programu bude vyplívat. Ruská přítomnost v íránském programu znepokojila především Spojené státy, které se s podporou ostatních zemí zasadily o to, aby ruské know-how a technologie nepronikaly dále skrz íránské hranice.⁹⁰ V roce 2005 podepsalo Rusko s Íránem dohodu⁹¹, která zaručuje dodávku paliva pro nový íránský jaderný reaktor v Búšheru. Tato dohoda má přispět k tomu, že ruský materiál a technologická pomoc nebudou zneužívány k výrobě jaderných zbraní, kterými by Írán mohl ohrozit bezpečnost Izraele případně Spojených států. Írán neustále opakuje, že jeho jaderný program slouží pouze pro získávání energie a naprosto vylučuje možnost výroby jaderných zbraní a Rusko proto neustále odmítá tlak USA a dalších států, které ho nabádají ke snížení spolupráce s Íránem.⁹²

Německo plně podporuje aktivity Mezinárodní agentury pro atomovou energii (IAEA), která má za úkol kontrolovat íránský jaderný program a vyvozovat závěry, podle kterých se ostatní státy rozhodují, jak nastavit další politiku vůči Íránu. Inspektoři nikdy nenašli přímé důkazy, které by prokázaly přípravu výroby jaderných zbraní, ale odhalily pochybení a nedodržení dohod, které se k jadernému programu vztahovaly. Írán se po krátké pauze v roce 2003 opět rozhodl pro pokračování získávání uranu, čímž si proto sobě poštvál světové velmoci. Tuto situaci ještě podtrhl íránský prezident Mahmud Ahmandínežád, který pronesl, že Írán se brzy stane jaderným státem.⁹³

Steinmeier také deklaroval, že pokud Írán nezintenzivní spolupráci s mezinárodním společenstvím, pak bude trvat na dalším navýšení sankcí proti Íránu. Podle názoru německého ministra zahraničí Írán očekával, že se změnou americké prezidentské administrativy by

---

⁹⁰ ARAD, Uzi. *Jerusalem Center for Public Affairs : Jerusalem Issue Brief* [online]. Vol. 2, No. 26. 28.4.2003 [cit. 2010-03-29]. Russia and Iran's Nuclear Program. Dostupné z WWW: <<http://www.jcpa.org/brief/brief2-26.htm>>.

⁹¹ Dohoda mimo jiné obsahuje, že Írán musí později vrátit Rusku vyhořelé palivové tyče, které mu byly poskytnuty.

⁹² *BBC News* [online]. 27.2.2005 [cit. 2010-03-29]. Russia-Iran nuclear deal signed . Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4301889.stm>.

⁹³ BRUNO, Greg. *Council on Foreign Relations* [online]. 10.3.2010 [cit. 2010-03-29]. Iran's Nuclear Program . Dostupné z WWW: <<http://www.cfr.org/publication/16811/>>.

mohlo dojít k uvolnění mezinárodního tlaku, což Německo rozhodně nehodlá dopustit a bude se zasazovat o důsledné dodržování sankcí.⁹⁴ Rusko se neochotně postavilo spolu s Čínou na jeho stranu a nechalo sankce projít v Radě bezpečnosti OSN.⁹⁵

6.5 Německo- ruské vztahy a rozšiřování NATO o Ukrajinu a Gruzii

Další takovou potenciálně konfliktní oblastí německo- ruských vztahů je případné začlenění Ukrajiny a Gruzie do struktur NATO. Merkelová prohlásila na summitu NATO v Bukurešti⁹⁶, že pokud Ukrajina a Gruzie chtějí otevřeně vstoupit do NATO, pak by o tom měly všechny členské státy jednat. Je důležité, že nezávislé státy jako Ukrajina a Gruzie mohou rozhodnout samy o sobě a proto je také třeba zvyšovat intenzitu jednání s Ruskem. Merkelová dopředu předesílala, že Německo nebude jasným zastáncem začlenění těchto států do NATO a to především z několika důvodů. Jedním z důvodů je technická a geopolitická situace v Gruzii, která podle Merkelové nemá vyřešené všechny otázky týkající se její národní suverenity a integrity. Dalším důležitým důvodem je energetické hledisko, protože Německo je závislé na ruských zdrojích a vstup Gruzie by mohl Německo ohrozit. Poslední důvod je ekonomického charakteru, protože Německo se obává, že pokud by dalo Gruzii jednoznačný souhlas, tak by tím mohlo ohrozit své obchodní vztahy s Ruskem a významně tak ohrozit narušenou německou ekonomiku.⁹⁷ Strategie NATO- Rusko by měla být podle kancléřky nově definována, aby už nedošlo k dalšímu konfliktu typu Jižní Osetie. NATO se rozhodlo, že Gruzie a Ukrajina budou v budoucnu jeho členy a Merkelová se domnívá, že vpád ruských vojsk do Gruzie v srpnu 2008 nebyl přímým důsledkem tohoto rozhodnutí. NATO na závěr

---

⁹⁴ *Maintaining international pressure on Iran* (on-line). 28.10.2008 [cit. 2010-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherUndMittlererOsten/Iran/081120-BMzuIran,navCtx=267656,___page=2.html >

⁹⁵ REUTERS: *Haaretz.com* [online]. 31.8.2009 [cit. 2010-03-29]. Germany to host six-power talks on Iran nuclear program this week . Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/hasen/spages/1111378.html>>.

⁹⁶ Summit NATO v Bukurešti se konal v dubnu 2008.

⁹⁷ ZLATOHLÁVEK, Petr. Rusko vstup Gruzie do NATO vetovat nemůže. Umí ale alianční dveře těsně přibouchnout : Proč chce Gruzie do NATO, jak se k tomu staví sama Aliance a jakou roli zde hraje Rusko. *NATOaktual Quarterly Review : Informační centrum o NATO* [online]. 3/2008, Vol. 5, [cit. 2010-03-31]. Dostupný z WWW: <http://209.85.135.132/search?q=cache:gSPbOcBy2pMJ:data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A081111_M02_NQR_2008_3.PDF+Merkel+a+risko-+gruz%C3%ADnsk%C3%A1+v%C3%A1da&cd=5&hl=cs&>

svého summitu deklarovalo, že vítá demokratické a modernizační reformy u obou zemí a vítá jejich zapojení do programu MAP.⁹⁸ Aliance byla rozdělená ve svém přístupu k přijetí obou zemí. Mezi zastánce jejich přijetí patří Spojené státy s Velkou Británií, zatímco Německo, Španělsko a Francie mají k rozšíření NATO o tyto dva státy zdrženlivý postoj. Oficiálními argumenty těchto odmítavých zemí je především ovlivněno rolí NATO ve východoevropské bezpečnostní architektuře, ale také kladou důraz na strategickou kulturu a na národní zájmy každého z nich. Co se týče Evropské unie, ta bude aplikovat na Ukrajinu a Gruzii politiku sousedství s tím, že do budoucna se rozhodně nedá vyloučit, že obě země budou přijaty do Unie.⁹⁹ To je i podle Merkelové důležitý krok, který má stabilizační účinek na demokratické režimy v postkomunistických zemích střední a východní Evropy.¹⁰⁰ Kancléřka prakticky pokládá vstup Ukrajiny a Gruzie do NATO jako uzavřené téma, ale je nutné jej vidět z dlouhodobé perspektivy, než se dořeší všechny záležitosti technicko-vojenského charakteru¹⁰¹, které obsahují také národní zájmy jednotlivých států.

Z problematiky vstupu těchto zemí do Severoatlantické aliance vyplívá spolupráce NATO-Rusko, která je podle německé vlády velice vítaná, protože Rusko se stává pro Evropu stěžejním bezpečnostním partnerem. Německo podporuje pravidelnou účast Ruska na summitech NATO, kde se projednávají ty nejdůležitější bezpečnostní otázky a kde státy mohou čelit vzájemným předsudkům. Tato setkání slouží převážně ke vzniku nových strategií ve společném boji proti terorismu a vzhledem k dalším možným hrozbám.

---

⁹⁸ *North Atlantic Treaty Organization : OTAN* [online]. 3.4.2008 [cit. 2010-03-29]. Bucharest Summit Declaration . Dostupné z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm>.

⁹⁹ ANSIP; MERKEL, A.: *Pressekonferenz in Tallinn* (on-line), 26.8.2008.[cit. 2010-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2008/08/2008-08-26-pk-merkel-ansip.html>

¹⁰⁰ KŘÍŽ, Zdeněk. NATO Transformation and the Summit in Bucharest. : Towards the Organisation of Collective Defence, Collective Security or Cooperative Security?. *Obrana a strategie : Defence & Strategy*. June 2008, 2008, Vol.8, No.1, s. 17-29. Dostupný také z WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2008/clanky/nato-transformation-and-the-summit-in-bucharest.html>>. ISSN 1802-7199.

¹⁰¹ MERKEL, A.; JUSCHTSCHENKO, W.: *Pressekonferenz in Kiew*, (on-line), 21.7.2008 [cit. 2010-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2008/07/2008-07-21-pk-merkel-juschtschenko.html>

6.6 Shrnutí německo- ruských vztahů v bezpečnostní dimenzi

Z německé zahraniční politiky vyplynulo, že Německo posílilo oproti prvotnímu očekávání své partnerství s Ruskem a posunulo jej kromě energetiky také do bezpečnostních dimenzí. To, že je Rusko pro Německo stěžejním bezpečnostním partnerem nového tisíciletí naznačuje i ten fakt, že Německo spolu s Francií nevyhověly Spojeným státům a navzdory proklamovanému posílení transatlantických vazeb nadále otálejí se souhlasem začlenění Ukrajiny i Gruzie v nějakém krátkodobějším horizontu do západních bezpečnostních struktur. Merkelová se k tomuto partnerství stavěla čistě z pragmatického hlediska, jež bylo vystavěno převážně na německé závislosti na ruských energetických zdrojích, ale postupem času během jejího funkčního období se pragmatická politika přeměnila i díky osobnosti ministra Steinmeiera za přátelskou a Německo se stalo pro Rusko nejbližším evropským partnerem. Je otázka, zda toto partnerství nenarušilo avizované vylepšování transatlantických vztahů, ale po nástupu administrativy prezidenta Obamy tyto obavy opadly. Úskalí transatlantických vztahů mezi evropskými zeměmi a NATO ilustroval Kissinger na evropské bezpečnostní a obranné politice. Tato politika měla vést ke vzniku evropských sil, jež mají velitelskou strukturu a politické řízení, které jsou prakticky nezávislé na NATO. V tom případě je pro ně ústředním znakem autonomie a až poté následuje spolupráce v NATO.¹⁰² Tento předpoklad nahrává bezpečnostní politice Německa s její orientací na Ruskou federaci. Americká administrativa vítá, že Rusko má přátelské vztahy s evropským partnerem, protože to jej odrazuje od úplné izolace a integrace s asijskými zeměmi.

Očekávalo se, že Merkelová bude po svém nástupu prosazovat tvrdší linii vztahů s Ruskem, která bude postavená na kontrole dodržování lidských práv a demokracie. Přesto Merkelová svou politikou navázala na Schrödera a jím prosazované hospodářské vztahy s Ruskem, což dokládá fakt, že Německo je ruským největším obchodním partnerem. Napomáhá tomu i tvář prezidenta Medvěděva, který je pro mezinárodní prostředí přijatelnější než striktní Putin.¹⁰³

---

¹⁰² MATĚJKA, Zdeněk. Evropská unie a její bezpečnostní politika. In ORT A KOL., Alexandr. *Bezpečnost Evropy a Česká republika : Institut integrace ČR do evropské a světové ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze*, 2005. (str. 106)

¹⁰³ *Transitions On-line* [online]. P7-7, 1p. 11.2.2009 [cit. 2010-03-29]. West/East: Germany Poised to Take the Lead on Russian Affairs. Dostupné z WWW: <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=9&sid=6f2776ad-530d-46c8-9e7d-87c5aa29c68e%40sessionmgr14&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=45146762>>. ISSN 12141615.

Steinmeier vždy preferoval především obchodní vztahy a Rusko chápal jako rovnocenného obchodního i bezpečnostního partnera, který plní dojednané závazky. Proměnou postoje kancléřky byla zahraniční politika vůči Rusku konstantní a pokračovala v nastolené linii. Předpokládá se, že Rusko bude nejspíše v budoucnu ekonomicky a vojensky silnější než doposud a pokud si bude držet stejný politický kurz, pak bude ještě individualističtější a dynamičtější. Německo bude zastávat nejspíše podobný přístup jako Francie, tj. udržet si Rusko „těsně za hranicemi Evropy“.

7 Volby 2009

V neděli 27. září 2009 proběhly v Německu parlamentní volby do spolkového sněmu, které měly ukázat spokojenost německých voličů s dosavadní německou kancléřkou Angelou Merkelovou a s velkou koalicí, která dominovala německé politice již čtvrtým rokem.

Předvolební kampaň nebyla tak vyhrocená jako v předcházejících volbách, ale přesto docházelo ke slovním útokům na jednotlivé politické představitele. Merkelová například kritizovala sociální demokracii, že se nedokáže rozhodnout, zda by chtěla pokračovat společně s CDU/CSU ve velké koalici, nebo zda by se chtěla spojit se Zelenými a FDP nebo dokonce s levicí.¹⁰⁴ Heslem její strany do voleb bylo: „Wir haben Kraft!“ a strana se snažila zalíbit pomocí programu zaměřeného na rodinu a vzdělání. Výrazným bodem¹⁰⁵ CDU/CSU vedla před volbami o 12 % a netajila se tím, že po vyhraných volbách by pro ni přicházela v úvahu černo- žlutá koalice s pravicovou FDP.¹⁰⁶

V předvolebních debatách dominovalo politické duo příštích potenciálních kancléřů Merkelové a Steinmeiera. Steinmeier měl podle průzkumů německých televizí v debatách mírně navrch a Merkelové bylo vyčítáno, že je málo konkrétní a že její věty jsou bezduché a bezobsažné. Volební strategie SPD už nebyla tak útočná jako v roce 2005 a nevýhodou bylo, že Steinmeier nebyl tak výrazná osobnost jako Schröder. Strana se zaměřovala především na práci, důchody, vzdělání a nesouhlas s atomovou energií.¹⁰⁷ Oba politici se shodli v kladném hodnocení společného období velké koalice, přičemž Steinmeier přiřazoval některé dílčí úspěchy pouze SPD.

Zásadním střetem předvolební debaty mezi oběma politiky byla otázka jaderné energie. Merkelová prohlásila, že jaderná energie je podle ní pouze „překlenovací technologie“, kterou

---

¹⁰⁴Týden.cz [online]. 7.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Nová témata voleb v Německu: Afghánistán i Rumuni. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/volby-v-nemecku/nova-temata-voleb-v-nemecku-afghanistan-i-rumuni_137595.html>.

¹⁰⁵ V překladu: „Máme sílu“.

¹⁰⁶ HAWLEY, Charles. *Spiegel Online International : Germany's Super Election Year* [online]. 1.15.2009 [cit. 2010-04-04]. Political Landscape in Flux ahead of 2009 Votes. Dostupné z WWW: <<http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,601451,00.html>>.

¹⁰⁷ BUCHTA, Marek. *CEVRO : Liberálně konzervativní akademie* [online]. 8-9/ 2009 [cit. 2010-04-04]. Kampaně v časech velké koalice / Německé parlamentní volby 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2009/8-9/215735-kampane-casech-velke-koalice-nemecke.html>>.

mají co nejdříve plně nahradit obnovitelné zdroje energie. Do té doby je třeba využívat tzv. energetický mix, kterého bude jaderná energie součástí. Steinmeier naopak trval na okamžitém odstavení všech jaderných elektráren z provozu.¹⁰⁸

Výsledky voleb potvrdily mírnou převahu Merkelové a její koaliční strany CDU/CSU, která získala 33,7 % všech hlasů. SPD naproti tomu zaznamenala největší volební debakl všech dob, protože obdržela od voličů pouze 23,1 % hlasů. Třetí skončila FDP se ziskem 14,6 % hlasů, následovala Levice s 12 % se Zelenými s 10,6 % a zbylých 6 % si rozdělily menší strany.¹⁰⁹

Po volbách začala vítězná CDU/CSU v čele s Merkelovou ihned řešit, jak bude vypadat nová vláda. Po dlouhých jednáních se Merkelová dohodla s liberály z FDP a získala tak většinu. Šéf liberálů Guido Westerwelle kladl na Merkelovou mnoho požadavků, kterým musela ustoupit.¹¹⁰ On sám předpokládal, že získá post ministra zahraničí a pozici vice- premiéra.¹¹¹ Merkelová poté byla zvolena kancléřkou na její druhé období 28. října 2009.¹¹²

7.1 Steinmeiera vystřídal Guido Westerwelle

Vystudovaný právník Guido Westerwelle se stal v roce 2001 předsedou FDP a od roku 2006 byl vůdcem opozice proti vládní velké koalici v Bundestagu. 28.10. byl jmenován čtvrtým

---

¹⁰⁸ Týden.cz [online]. 14.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Steinmeier propásl šanci. Duel skončil remízou. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/volby-v-nemecku/steinmeier-propasl-sanci-duel-skoncil-remizou_138617.html>.

¹⁰⁹ Týden.cz [online]. 27.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Ve volbách v Německu triumfuje unie CDU/CSU. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/volby-v-nemecku/ve-volbach-v-nemecku-triumfuje-unie-cdu-csu_140716.html>.

¹¹⁰ SAC/DPA/AP/AFP/REUTERS. DW- World.de : Deutsche Welle [online]. 29.9.2009 [cit. 2010-04-04]. German coalition talks face tough challenges . Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4742850,00.html>>.

¹¹¹ TH/AP/DPA/REUTERS. DW- World.de : Deutsche Welle [online]. 30.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Merkel begins tricky task of choosing her cabinet . Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4746953,00.html>>.

¹¹² MERKEL, Angela. Die Bundesregierung : Videos [online]. 28.10.2009 [cit. 2010-04-04]. Wahl der Bundeskanzlerin. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/AudioVideo/2009/Video/2009-10-28-Wahl-der-BKinl/2009-10-28-wahl-der-bundeskanzlerin.html>.

liberálním ministrem zahraničních věcí v Německu¹¹³ a vystřídal tak na tomto postu předcházejícího ministra zahraničí a vice- kancléře Franka Waltera Steinmeiera. Předpokládalo se, že po skončení velké koalice, kde CDU/CSU byla limitována sociálním programem SPD, nebude stát v cestě žádný větší rozpor v zahraničních politikách CDU/CSU a FDP. Merkelová i její spolustraníci předpokládali, že FDP bude bližší konzervativně-pravicovému programu koaliční CDU/CSU než sociální demokracie. V průběhu současného kancléřského období Merkelové ale konzervativci začali zjišťovat, že jejich původní předpoklad v bezproblémové spolupráci v zahraniční politice s FDP nemusel být zcela správný.

Westerwelle považuje německou zahraniční politiky jako jednu z nejcennějších aktiv republiky. Podle něj se německá zahraniční politika vyznačuje svojí kontinuitou a velmi omezenými odchylkami v novodobé historii. Vyzdvihuje zásluhy liberálních demokratů a poukazuje na to, že celá zahraniční politika je vlastně závazek ke spolupráci jak politiků, tak i občanů, kteří v Německu žijí. Také si myslí, že 11. září 2001 je významným předělem v mezinárodní politice a každá země by teroristickou hrozbu měla zakomponovat do své zahraničně politické strategie. S tím souvisí vnímání Severoatlantické aliance, která by se měla stát opět ústřední bezpečnostní platformou k diskuzi mezi Evropou a Severní Amerikou. Westerwelle zdůrazňuje novou americkou administrativu v čele s demokratem Obamou a jeho pokus o nastavení nových vztahů s Ruskem a snahy o maximální omezení jaderných zbraní. Souhlasí s Obamovým plánem na vybudování důvěry mezi lidmi, která poté dodá legitimitu politickým rozhodnutím. Spolupráce je v současném světě nástroj, jak zajistit stabilitu v globálním měřítku. S tím souvisí podle nového ministra zahraničí rozdělení úkolů, které musí Německo zvládnout. Úkolem předešlé generace bylo sjednotit východní a západní Německo, zatímco jeho aktuálním úkolem je smíření východní a západní Evropy.

Co se týče vztahů Německa s Ruskem, tak je Westerwelle vidí především optikou odzbrojování, které je podle něj momentálně na dobré cestě díky nastartování lepších vztahů USA s Ruskem. Německo potřebuje a preferuje partnerství s Ruskem nejen kvůli

---

¹¹³ WESTERWELLE, Guido. *FDP : Die Liberalen* [online]. 2009 [cit. 2010-04-04]. Lebensweg. Dostupné z WWW: <<http://www.guido-westerwelle.de/Lebensweg/304c1i1p36/index.html>>.

ekonomice.¹¹⁴ Podle toho se dá očekávat, že Westerwelle naváže na předchozí vstřícnou politiku vůči Rusku a dalším strategickým partnerům.

---

¹¹⁴ WESTERWELLE, Guido. *Auswärtiges Amt* [online]. 4.5.2009 [cit. 2010-04-04]. Rede von bei der Deutschen Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Reden/2009/090504-Westerwelle.html>>.

8 Energetická politika kancléřky v dalším období

Po listopadovém sestavení nové německé vlády a jmenování Guida Westerwelleho do křesla ministra zahraničí bylo nutné dohodnout podmínky další energetické strategie SRN. Westerwelle jako liberální politik víceméně souhlasil s dosavadní linií prováděnou koalicí CDU/CSU s SPD a rozhodl se podpořit projekty, které mají zvyšovat německou energetickou bezpečnost. Energetická bezpečnost je pro koaliční FDP stejně důležitá jako pro CDU/CSU, protože FDP si také uvědomuje závislost Německa na Rusku.

Hlavním tématem energetické bezpečnosti zůstává jaderná energetika. Obě koaliční strany k sobě mají v tomto bodě blíže, než tomu bylo u předešlé velké koalice. FDP zastává názor, že by se s uzavíráním jaderných elektráren nemělo příliš pospíchat a energetické zdroje by se měly postupně diverzifikovat. CDU/CSU ve svém programu navrhuje pozvolný přechod z jaderné energetiky na ostatní zdroje, což dokonce nevyklučuje prodloužení provozu některým jaderným reaktorům.¹¹⁵ V lednu roku 2010 odhalilo Německo svůj energetický plán, který je tržně orientovaný, odráží kombinace různých technologií a zároveň zapadá do konceptu trvale udržitelného rozvoje.¹¹⁶

Po úspěšném sestavení nové černo- žluté vládní koalice liberální FDP a CDU/CSU se objevilo hned několik výzev v energetické politice. Tou nejvýraznější byl bezpochyby klimatický summit OSN v Kodani, který se konal v půli prosince roku 2009. Cílem Merkelové a celé Evropské unie bylo dosažení nové dohody, která by měla nahradit Kjótský protokol.¹¹⁷ Kancléřka během summitu varovala, že pokud se nepodaří dosáhnout nové dohody, tak to bude mít negativní dopad pro všechny zúčastněné strany. Na závěr jednání nedošlo

---

¹¹⁵ PICKA, Ondřej. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 27.11.2009 [cit. 2010-04-09]. Nová vládní koalice v Německu: co se změní?. Dostupné z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/nova-vladni-koalice-v-nemecku-co-se-zmeni.html>>.

¹¹⁶ *German Information Centre Pretoria* [online]. 27.1.2010 [cit. 2010-04-10]. Germany reveals plan for national energy strategy. Dostupné z WWW: <http://www.germanyandafrika.diplo.de/Vertretung/pretoria__dz/en/__PR/2010__PR/01/01__Energy__Strategy.html>.

¹¹⁷ MERKEL, Angela. *Die Bundeskanzlerin* [online]. 17.12.2009 [cit. 2010-04-10]. Rede von Bundeskanzlerin anlässlich der UN-Klimakonferenz. Dostupné z WWW: <http://www.bundeskanzlerin.de/nn_683608/Content/DE/Rede/2009/12/2009-12-17-rede-merkel-un-klimakonferenz.html>.

k uspokojivé dohodě, proto kancléřka hodnotila uplynulý summit negativně a to především díky slabé vůli některých států včetně USA.¹¹⁸

Další energetickou výzvou pro novou vládu je jaderný program v Íránu. Westerwelle podle svých slov naváže na minulou politiku, která podporuje tvrdé kroky vůči Teheránu. Nešíření jaderných zbraní a odzbrojení by mělo být podle ministra zahraničí klíčovým bodem mezinárodní politiky. Írán by měl mít právo užívat jadernou energii pro civilní účely, ale jeho úkolem je zároveň zajištění transparentnosti jeho jaderného programu. Hlavním cílem je oboustranný dialog, který má napomoci mírovému vyřešení celé situace.¹¹⁹

Další vývoj energetické bezpečnosti bude záviset na ochotě německých partnerů k další spolupráci a na mezinárodní situaci. Německé vedení se nadále bude snažit zajistit své zemi diverzifikaci energetických zdrojů. Zatím to tedy vypadá, že až na pojetí jaderné energetiky nenastanou v této oblasti nějaké podstatné změny, které by souvisely s novým koaličním partnerem. Německo se bude v rámci nové koalice nadále snažit své energetické zdroje diverzifikovat pomocí jiných dodavatelů a obnovitelných zdrojů, ale není vyloučené, že se stávající závislost na Rusku bude díky vzájemným energetickým projektům stále prohlubovat.

---

¹¹⁸ *Týden.cz : Evropa* [online]. 17.12.2009 [cit. 2010-04-10]. Klimatický summit v Kodani se ocitl ve slepé uličce. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/klimaticky-summit-v-kodani-se-ocitl-ve-slepe-ulicke_152188.html>.

¹¹⁹ *Innovation- Germany. CA* [online]. 30.3.2010 [cit. 2010-04-10]. Westerwelle at G8 Foreign Ministers' Meeting. Dostupné z WWW: <<http://www.innovation-germany.ca/events/projects/foreign-minister-in-canada/westerwelle-at-g8-foreign-ministers-meeting/>>.

9 Německo- ruské vztahy na počátku druhého kancléřského období

Během prvních měsíců nové vlády nedošlo k nějaké razantní změně v německo- ruských vztazích. Kancléřka Merkelová chce pokračovat ve své pragmatické politice vůči Rusku především z ekonomického a bezpečnostního hlediska a Westerwelle na své první návštěvě v Moskvě předeslal, že se rozhodně status Ruska jako strategického německého partnera během této vlády nezmění. Německo potřebuje ruskou spolupráci nejenom v hospodářství a obchodu, ale také v oblastech spravedlnosti a kultury. Obě země se nadále shodují v mnoha problémech, jako jsou například Írán, situace na Blízkém Východě a Afghánistán.¹²⁰

Westerwelle vzbudil zájem světových médií, když si jako svou první zahraniční destinaci v rámci svého ministerského postu vybral Polsko, aby tak dal najevo důležitost německo- polských vztahů. Tento krok vyvolal v Rusku otázky, zda nový ministr zahraničí bude pokračovat v modernizaci vztahů s Ruskem, které nastartoval jeho předchůdce Steinmeier. Nový německý ministr zahraničí vstoupil do vztahů s Ruskem rozhodně asertivněji, než jeho předchůdce Steinmeier, ale uvědomil si důležitost vzájemné závislosti a spolupráce.¹²¹

Westerwelle se také nebojí otevřít ožehavá témata týkající se demokratické společnosti a lidských práv, což je společné s původní vizí německé kancléřky, která pod tíhou okolností tato témata Rusku „promíjela“. Proto se také setkává s opozicí, která je podle něj důležitá pro politickou a společenskou rovnováhu.¹²²

Tento krok Westerwelleho mohl naznačovat fakt, že Německo nebude nadále podřizovat svojí východní politiku ruským zájmům, ale bude stavět na stejnou úroveň své vztahy s východními sousedy. To by znamenalo možný problém pro ruskou strategii, která je pevně orientovaná na vzájemnou spolupráci s Německem a mohlo by to mít pro Německo nepříjemné důsledky,

---

¹²⁰ Auswärtiges Amt [online]. 20.11.2009 [cit. 2010-04-10]. Deepening friendship between Germany and Russia. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/AAmt/BM-Reisen/2009/Afghanistan-Russland-November/091120-russland-westerwelle.html>>.

¹²¹ CHUKA, Hana. *Euroskop.cz : Komentáře, analýzy* [online]. 6.10.2009 [cit. 2010-04-10]. Guido Westerwelle: Vzhůru na ministerstvo zahraničí!. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/46/13801/clanek/guido-westerwelle-vzhuru-na-ministerstvo-zahranici/>>.

¹²² RINKE, Andreas. *Handelsblatt* [online]. 20.11.2009 [cit. 2010-04-10]. „Russland bleibt strategischer Partner“. Dostupné z WWW: <<http://www.handelsblatt.com/politik/international/westerwelle-in-moskau-russland-bleibt-strategischer-partner;2487100>>.

především v obchodu a energetice. Tím, že ale Westerwelle po jeho příjezdu do Moskvy ruské politiky uklidnil a zdůraznil důležitost vzájemných dobrých vztahů a partnerství, tak se dá označit jeho první cesta jako cílená „provokace“, která měla ukázat důležitost Německa jako stěžejního ruského partnera v novém tisíciletí.

Jako stěžejní prioritu celé zahraniční politiky vidí Westerwelle postupné odzbrojování a kontrolu zbrojení. To souvisí s Ruskem, které se odhodlalo podepsat se Spojenými státy navazující smlouvu START¹²³, která by měla zaručovat další omezování jaderných zbraní na této planetě. Westerwelle to pokládá za velký úspěch mezinárodní diplomacie a jako další důležitý krok k mezinárodnímu odzbrojování.¹²⁴

Německo- ruské vztahy po nástupu nové koalice budou pravděpodobně navazovat na předchozí období pouze s tím rozdílem, že nový ministr zahraničí se ke vzájemným vztahům staví více asertivně a hodlá mezi ně začlenit i dodržování lidských práv, které bylo doposud spíše opomíjeno. Merkelová bude nadále podporovat německé partnerství s Ruskem, které je postaveno na vzájemné obchodní závislosti a společných projektech. Oba politici se shodnou na důležitosti Ruska jako strategického partnera, takže se v tomto smyslu nedají čekat žádné velké změny.

---

¹²³ START- podepsána prezidenty USA a RF dne 8.4.2010 v ČR.

¹²⁴ WESTERWELLE, Guido. *Auswärtiges Amt* [online]. 7.4.2010 [cit. 2010-04-10]. *Neue US-Nuklearstrategie historischer Schritt*. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/Themen/Abruestung/Aktuelles/100407-BMAbruestungUSNuclearPosture.html>>.

10 Závěr

Německá kancléřka Angela Merkelová je považována na mezinárodní scéně za velmi oblíbenou a v popularitě je srovnávána s americkým prezidentem Barackem Obamou. Tak jednoznačné to ale nemá na domácí scéně, kde se objevují první problémy spojené s novou středo- pravicovou koalicí. Její podpora u obyvatel neustále klesá a Merkelová musí čelit vnitrostranickým problémům.

Podle Henryho A. Kissingera lze označit německou kancléřku za přemýšlivou, avšak houževnatou, která se ke svým cílům pohybuje s vnitřní jistotou. Její zahraniční politika je vybalancovaná vůči Spojeným státům, ale zároveň zohledňuje nutnou spolupráci s Ruskem. Důraz klade především na nutnost reforem, které jsou pro Německo zásadní. Pokud se Merkelová bude snažit dovršit tyto reformy do zdárného konce, pak bude na místě srovnání s tehdejší britskou ministerskou předsedkyní Margaret Thetcherovou. Obě dámy mají sice odlišný politický styl, ale podle Kissingera mohou dosáhnout stejných výsledků.¹²⁵

Energetické bezpečnosti a vztahům s Ruskem se práce věnuje v rámci zahraniční politiky záměrně, protože tyto dvě oblasti spolu souvisí a v Německu tvoří v poslední době hlavní pilíře zahraniční politiky. Energetická bezpečnost je důležitá z toho důvodu, že primárně ovlivňuje obyvatelé země a zároveň je neustále závislá na Ruské federaci. S tím souvisí německo- ruské vztahy, které musí krom jiného tuto závislost zohlednit.

Poslední kapitoly týkající se druhého kancléřského období stručně nastiňují aktuální vývoj německé zahraniční politiky v oblasti energetiky a v rusko- německých vztazích. Díky krátkému trvání nové vlády nelze vytvořit komplexní analýzu a objektivně porovnat obě kancléřská období. Lze jen nastínit, jakým směrem se asi zahraniční politika bude v daných oblastech ubírat. Momentálně se také nestalo velké množství zásadních zahraničně politických událostí, které by linii německé zahraniční politiky výrazněji narušovaly.

Dosavadní roky pod taktovkou Merkelové ukázaly její významnou roli v rámci německé zahraniční politiky. I když zahraniční politika spadá pod ministerstvo zahraničí, potvrdilo se, že nejviditelnější roli zde má přeci jenom německá kancléřka, která mnohdy netlumočila pouze politické zájmy své země, ale vystupovala za celou Evropskou unii. Merkelová díky

---

¹²⁵ KISSINGER, Henry A. *Time : The Time 100* [online]. 3.5.2007 [cit. 2010-04-16]. Angela Merkel. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/specials/2007/article/0,28804,1595326_1615513_1616468,00.html>.

svému pragmatickému stylu vystupuje jako jednotící článek znesvářených stran a jejím hlavním cílem je většinou dospět k přijatelnému kompromisu mezi všemi aktéry.

Původní hypotéza směřovala k tomu, že nová černo- žlutá koalice bude mít v zahraniční politice více společných témat a tudíž bude vzájemný vztah mezi kancléřkou Merkelovou a ministrem zahraničí Westerwellem více kontinuální, než tomu bylo u předešlé velké koalice CDU/CSU s SPD. Tato hypotéza se zatím nepotvrdila, protože Merkelová s Westerwellem víceméně navázali na dosud vybudovanou linii zahraniční politiky a až na větší důraz na některé dílčí problémy se zatím nekonají žádné velké změny. Tento fakt je ještě výraznější v oblasti domácí politiky, kde se začínají objevovat rozpory mezi oběma partnery především v ekonomické sféře. V budoucnu se ukáže, jak tyto problémy ovlivní vzájemné vztahy koalice CDU/CSU a FDP a jaký to bude mít dopad na zahraniční politiku Německa.

11 Použité zdroje

11.1 Oficiální dokumenty a vyjádření politiků

- Action Programme for Russia, 2006, European Commission web (on-line), [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/enpi-east/documents/annual_programmes/russia_ap2006_en.pdf >
- ANSIP; MERKEL, A.: *Pressekonferenz in Tallinn* (on-line), 26.8.2008. [cit. 2010-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2008/08/2008-08-26-pk-merkel-ansip.html >
- Auswärtiges Amt (on-line web), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Rede/2006/060205-RussiaEuropeAndWorld.html> >
- Auswärtiges Amt [online]. 20.11.2009 [cit. 2010-04-10]. *Deepening friendship between Germany and Russia*. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/AAmt/BM-Reisen/2009/Afghanistan-Russland-November/091120-russland-westerwelle.html>>.
- *Bundeskanzlerin Merkel in Russland* [online]. 15.1.2006 [cit. 2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2006/01/2006-01-15-bundeskanzlerin-merkel-in-russland.html >
- CDU; CSU. *Deutschland Chancen nutzen : Wachstum. Arbeit. Sicherheit* [online]. Berlin : 11.7.2005 [cit. 2010-04-14]. Regierungsprogramm 2005-2009. Dostupné z WWW: <<http://www.ilse-aigner.de/download/Regierungsprogramm.pdf>>.
- *Die Bundeskanzlerin* [online]. 2010 [cit. 2010-04-14]. Die Kanzlerin und ihr Kabinett. Dostupné z WWW: <<http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BK/De/Kanzleramt/Kabinett/kabinett.html>>.
- *Die Bundeskanzlerin* [online]. 2010 [cit. 2010-04-14]. Kanzleraufgaben. Dostupné z WWW: <<http://www.bundeskanzlerin.de/Webs/BK/De/Kanzleramt/AufgabenderKanzlerin/aufgabender-kanzlerin.html>>.
- *Ergebnisse des dritten Energiegipfels Grundlagen für ein integriertes Energie- und Klimaprogramm*, Berlin, 3.6.2007 (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupný z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2007/07/Anlage/2007-07-03-ergebnispapier.property=publicationFile.pdf >
- *Europa : Zusammenfassungen der EU- Gesetzgebung* [online]. 1ž.1.1999 [cit. 2010-03-18]. Europäische Energiecharta. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/energy/external_dimension_enlargement/127028_de.htm>.

- CHIRAC,J.; MERKEL, A.: *Pressekonferenz in Rheinsberg*, 6.6.2006, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <
http://www.bundeskanzlerin.de/nn_915652/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2006/06/2006-06-06-pressekonferenz-von-bundeskanzlerin-angela-merkel-und-staatspraesident-jacques-chirac-am-6-jun.html >
- Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, (on-line), [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW: < <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.html> >
- *Maintaining international pressure on Iran* (on-line). 28.10.2008 [cit. 2010-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Aussenpolitik/RegionaleSchwerpunkte/NaherUndMittlererOsten/Iran/081120-BMzuIran,navCtx=267656,__page=2.html >
- MERKEL, Angela. *Mein Weg* [online], 2010 [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.angela-merkel.de/page/126.htm>>
- MERKEL,A.: *Deutschland und Russland Allen sich im Iran- Konflikt eng abstimmen*, 16.1.2006, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Artikel/2006/01/2006-01-16-deutschland-und-russland-wollen-sich-im-iran-konflikt-eng-abstimmen.html>.
- MERKEL,A.: *Jeder muss Beitrag zum Klimaschutz leisten*, 3.12.2007 (on-line),[cit.18.3.2010]. Dostupný z WWW: <
http://www.bundeskanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Artikel/2007/12/2007-12-03-klimakonferenz-auf-bali-hat-begonnen.html >
- MERKEL,A.:*Rede von Bundeskanzlerin Merkel zum 50-jährigen Bestehen des Forschungszentrums Karlsruhe*, 19.7.2006, (on-line), [cit. 16.3.2009] Dostupné z WWW: <http://www.bundeskanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Rede/2006/07/2006-07-19-rede-bkin-karlsruhe.html >
- MERKEL, A.: *Rede von Bundeskanzlerin vor der UN- Generalversammlung in New York*, 25.9.2007, (on-line), [cit. 22.3.2010] Dostupné z WWW: <http://www.bundeskanzlerin.de/nn_915660/Content/DE/Archiv16/Rede/2007/09/2007-09-25-bk-un-vollversammlung.html>
- MERKEL,A.: *Rede anlässlich des Deutschen Handwerkstages*, 2007, (on-line), [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW: <
http://www.bundeskanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Rede/2007/11/2007-11-30-merkel-handwerk.html >
- MERKEL, A.; JUSCHTSENKO,W.: *Pressekonferenz in Kiew*, (on-line), 21.7.2008 [cit. 2010-03-29]. Dostupné z WWW: <
http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2008/07/2008-07-21-pk-merkel-juschtschenko.html >
- MERKEL, Angela. *Die Bundeskanzlerin* [online]. 17.12.2009 [cit. 2010-04-10]. Rede von Bundeskanzlerin anlässlich der UN-Klimakonferenz . Dostupné z WWW:

<http://www.bundeskanzlerin.de/nn_683608/Content/DE/Rede/2009/12/2009-12-17-rede-merkel-un-klimakonferenz.html>.

- MERKEL, Angela. *Die Bundesregierung : Videos* [online]. 28.10.2009 [cit. 2010-04-04]. Wahl der Bundeskanzlerin. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/AudioVideo/2009/Video/2009-10-28-Wahl-der-BKinl/2009-10-28-wahl-der-bundeskanzlerin.html>.
- MERKEL, Angela.; MEDWEDEW, D.A.: *Pressestatements*, Berlin, 5.6.2008,(on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Pressekonferenzen/2008/06/2008-06-05-merkel-medwedew.html >
- MERKEL,A.: „*Wir brauchen neue Kraftwerke*“, 29.8.2008, (on-line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z WWW: <http://www.bundeskanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Artikel/2008/08/2008-08-29-steinkohle-kraftwerk.html >
- *North Atlantic Treaty Organization : OTAN* [online]. 3.4.2008 [cit. 2010-03-29]. Bucharest Summit Declaration . Dostupné z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm>.
- *North Atlantic Treaty Organization* [online]. 8.12.2009 [cit. 2010-03-23]. NATO and the fight against terrorism. Dostupné z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48801.htm>.
- *Preparatory Commission for IRENA : International Renewable Energy Agency* [online]. 1.7.2009 [cit. 2010-03-18]. IRENA: Erneuerbare Energien weltweit fördern. Dostupné z WWW: <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/Themen/EnergieKlima/Aktuelles/090701-Irena-Sitz-Kompromiss,__page=1.html>.
- Russian Federation,2010 (on-line web), [cit.25.3.2010] Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Laenderinformationen/01-Laender/RussischeFoederation.html> >
- *South Stream : Europe's Energy Security* [online]. 2009 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://south-stream.info/?L=1>>.
- STEINMEIER,F. W.: „*Globalisierung ist ein Wohlstandsprogramm*“- *Themen Energie, Globalisierung und europäische Optionen*,22.1.2007,(on-line),[cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070122-WiWo.html>>
- STEINMEIER,F.W.: *Interview mit dem Bams zu Irak, Kosovo und russischer Energie*,7.1.2007 (on-line), [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070108-Bild.html>>
- STEINMEIER,F.W.: *Interview mit der „Wirtschaftswoche“ zu den Themen Energie, Globalisierung, und europäische Optionen*, 22.1.2007,(on line), [cit. 18.3.2010]. Dostupné z

WWW: < [http://www.auswaertiges-
amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070122-WiWo.html](http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Interviews/2007/070122-WiWo.html)>

- STEINMEIER, F.W.: *Speech at the Russian Academy of Sciences*, Moscow, 10.1.2009, (on-line), [cit.2010-03-28] Dostupné z WWW: < [http://www.auswaertiges-
amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Reden/2009/090610-BM-Moskau.html](http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/en/Infoservice/Presse/Reden/2009/090610-BM-Moskau.html) >
- STEINMEIER, F.W.: *Rede anlässlich der Eröffnung der Reihe „Energiesicherheit und internationale Beziehungen“*, Berlin, 16.2.2007 (on-line), [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW: < [http://www.auswaertiges-
amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Reden/2007/070216-
Energiekonferenz.html](http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Reden/2007/070216-Energiekonferenz.html)>
- STEINMEIER, F.W.: *Wunder können wir nicht vollbringen*, 21.12.2006, (on-line), [cit.2010-03-28]. Dostupné z WWW: < [http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Interview/2006/12/2006-12-
22-interview-steinmeier.html](http://www.bundesregierung.de/nn_774/Content/DE/Archiv16/Interview/2006/12/2006-12-22-interview-steinmeier.html) >
- Treaty Establishing The European And Steel Community And Annexes I-III. [online]. 18.4.1951, [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <[http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/historic%20documents/Paris/TRAITES_1951_](http://www.unizar.es/euroconstitucion/library/historic%20documents/Paris/TRAITES_1951_CECA.pdf)
CECA.pdf>.
- WESTERWELLE, Guido. *Auswärtiges Amt* [online]. 4.5.2009 [cit. 2010-04-04]. Rede von bei der Deutschen Gesellschaft für Auswärtige Politik e.V. Dostupné z WWW: <[http://www.auswaertiges-
amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Reden/2009/090504-
Westerwelle.html](http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Infoservice/Presse/Reden/2009/090504-Westerwelle.html)>.
- WESTERWELLE, Guido. *Auswärtiges Amt* [online]. 7.4.2010 [cit. 2010-04-10]. Neue US-Nuklearstrategie historischer Schritt. Dostupné z WWW: <[http://www.auswaertiges-
amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/Themen/Abruestung/Aktuelles/100407-
BMAbruestungUSNuclearPosture.html](http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/Themen/Abruestung/Aktuelles/100407-BMAbruestungUSNuclearPosture.html)>.
- WESTERWELLE, Guido. *FDP : Die Liberalen* [online]. 2009 [cit. 2010-04-04]. Lebensweg. Dostupné z WWW: <<http://www.guido-westerwelle.de/Lebensweg/304c11p36/index.html>>.

11.2 Novinové články a odborné texty

- Angela Merkel In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 11.10.2005, 17.4.2010 [cit. 2010-04-19]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel>.
- ARAD, Uzi. *Jerusalem Center for Public Affairs : Jerusalem Issue Brief* [online]. Vol. 2, No. 26. 28.4.2003 [cit. 2010-03-29]. Russia and Iran's Nuclear Program. Dostupné z WWW: <<http://www.jcpa.org/brief/brief2-26.htm>>.
- ARALOFF, Simon. *AXIS, Information and Analysis* [online]. 22.8.2005 [cit. 2010-04-14]. GERMANY'S ELECTIONS Angela Merkel Promises Foreign Policy Change. Dostupné z WWW: <<http://www.axisglobe.com/article.asp?article=338>>.

- *BBC News* [online]. 27.2.2005 [cit. 2010-03-29]. Russia-Iran nuclear deal signed . Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4301889.stm>.
- BERGMANN, Max. *World Politics Review : News* [online]. 19.5.2009 [cit. 2010-03-28]. Germany's Russia Moment. Dostupné z WWW: <<http://www.nsnetwork.org/node/1323>>.
- BRUNO, Greg. *Council on Foreign Relations* [online]. 10.3.2010 [cit. 2010-03-29]. Iran's Nuclear Program . Dostupné z WWW: <<http://www.cfr.org/publication/16811/>>.
- BUCHTA, Marek. *CEVRO : Liberálně konzervativní akademie* [online]. 8-9/ 2009 [cit. 2010-04-04]. Kampaně v časech velké koalice / Německé parlamentní volby 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2009/8-9/215735-kampane-casech-velke-koalice-nemecke.html>>.
- *By Dawn's Early Light : Opining from Freedom, International Relations, Politics & Religion in a time of War* [online]. 25.11.2005 [cit. 2010-04-14]. Germany's Angela Merkel the Next Bismarck?. Dostupné z WWW: <http://dawnsearlylight.blogs.com/del/2005/11/germanys_angela.html>.
- CEMFERT, Claudia; DIEKMANN, Jochen. Perspectives for Germany's Energy Policy. *Weekly Report* [online]. 22\th March 2006, 2006, 2, [cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.44137.de/diw_wr_2006-2.pdf>.
- ČERNÝ, Jan. *Český rozhlas : Pojdte s námi do hloubky...* [online]. 30.9.2009, 2010 [cit. 2010-03-23]. Německé volby, drzý Írán a báječný ruský malíř. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/638935>.
- *Česká televize : ČT 24* [online]. 7.11.2009 [cit. 2010-03-23]. Medveděv připustil sankce vůči Íránu kvůli jadernému programu. Dostupné z WWW: <<http://master.ct24.cz/svet/blizky-vychod/71919-medvedev-pripustil-sankce-vuci-iranu-kvuli-jadernemu-programu/>>.
- DEMPSEY, Judy. Merkel confronts German energy industry with radical policy overhaul. *The New York Times : Business* [online]. 4.6.2007,[cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.nytimes.com/2007/07/03/business/worldbusiness/03iht-nuke.5.6473838.html?_r=2>.
- *DNES.cz : Zprávy* [online]. 15.8.2008 [cit. 2010-03-31]. Saakašvili podepsal příměří, Rusové by se měli stáhnout. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/saakasvili-podepsal-primeri-rusove-by-se-meli-stahnout-piu-/zahranicni.asp?c=A080815_103328_zahranicni_ad>.
- *Down to Earth : Science and Enviroment online* [online]. 15.6.2007 [cit. 2010-03-18]. IEA doubtful of Germany's energy security . Dostupné z WWW: <http://www.downtoearth.org.in/full6.asp?foldername=20070715&filename=news&sec_id=4&sid=19>.
- DROZDIK, William. *Council on Foreign Relations : Publications* [online]. 11.10.2005 [cit. 2010-04-14]. Drozdiak: Germany's 'Grand Coalition' Amounts to 'National Emergency Government' . Dostupné z WWW: <<http://www.cfr.org/publication/8999/drozdiak.html>>.

- *IDNES.cz : Zprávy* [online]. 19.9.2009 [cit. 2010-04-14]. SPECIÁL: Německé volby 2005. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/prilohy.asp?r=prilohy&c=A050912_170020_prilohy_miz>.
- *Innovation- Germany. CA* [online]. 30.3.2010 [cit. 2010-04-10]. Westerwelle at G8 Foreign Ministers' Meeting. Dostupné z WWW: <<http://www.innovation-germany.ca/events/projects/foreign-minister-in-canada/westerwelle-at-g8-foreign-ministers-meeting/>>.
- KELLNER, K. Energy Policy for Europe Action Plan 2007-2009 : New and renewable sources of energy, energy efficiency and innovation. *Passivhus NORDE* [online]. 23.4.2008, Trondheim, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.passivhusnorden.no/foredrag/Plenum/Trondheim%20ppt%2001042008.pdf>>.
- KISSINGER, Henry A. *Time : The Time 100* [online]. 3.5.2007 [cit. 2010-04-16]. Angela Merkel. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/specials/2007/article/0,28804,1595326_1615513_1616468,00.html>.
- KLUGE, Daniel. BEE legt energiepolitisches Gesamtkonzept vor. *Bundesverband Wind Energie e.V.* [online]. 15.10.2009,[cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.wind-energie.de/de/aktuelles/article/bee-legt-energiepolitisches-gesamtkonzept-vor/498/browser/1267436782/>>.
- KŘÍŽ, Zdeněk. NATO Transformation and the Summit in Bucharest. : Towards the Organisation of Collective Defence, Collective Security or Cooperative Security?. *Obrana a strategie : Defence & Strategy*. June 2008, 2008, Vol.8, No.1, s. 17-29. Dostupný také z WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2008/clanky/nato-transformation-and-the-summit-in-bucharest.html>>. ISSN 1802-7199.
- MATĚJKA, Zdeněk. Evropská unie a její bezpečnostní politika. In ORT A KOL., Alexandr. *Bezpečnost Evropy a Česká republika : Institut integrace ČR do evropské a světové ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze*. První vydání. Praha : Edition Professional Publishing, 2005. s. 216. ISBN 80-86419-81-9.
- *Monitoring diskuze o budoucnosti EU*, 21.11.-20.12.2003 (on-line),[cit.22.3.2010] Dostupné z WWW: <<http://209.85.129.132/search?q=cache:WKwNRS9jm2EJ:www.senat.cz/xqw/webdav/pssena t/webFile/49901/42297/22-20.12.2003-Monitoring%252520c.22.doc+Schr%C3%B6der+a+izolace&cd=10&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>>
- PATERSON, William E. *AllAcademic research* [online]. Boston : August 2008, str.17 [cit. 2010-04-14]. Foreign Policy in the Grand Coalition. Dostupné z WWW: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/8/1/1/6/pages281160/p281160-1.php>.
- PICKA, Ondřej. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 27.11.2009 [cit. 2010-04-09]. Nová vládní koalice v Německu: co se změní?. Dostupné z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/nova-vladni-koalice-v-nemecku-co-se-zmeni.html>>.

- *Projekt č. RM* [online]. 1.9.2006 [cit. 2010-03-23]. Modifikace německé zahraniční politiky po zářijových volbách 2005 se zvláštním zřetelem na česko-německé vztahy. Dostupné z WWW: <http://209.85.135.132/search?q=cache:Tfidf5JBQsAJ:www.mzv.cz/public/e9/a/72/16760_14945_Modifikace_nemecke_zahranicni_politiky_po_zarijovych_volbach_2005_se_zvlastnim_zretelem_na_cesko.doc+programov%C3%A9+priority+n%C4%Bmeck%C3%A9+v%C3%A1dy+2005&cd=2&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>.
- PULZER, Peter. ELECTIONS IN CONTEXT : Germany Votes for Deadlock: The Federal Election of 2005. *West European Politics* [online]. 2006, 29, 3, [cit. 2010-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=6&hid=108&sid=1dee1c24-9355-4fba-8d5c-9eb372be9a2a%40sessionmgr111>>.
- RAHR, Alexander. Germany and Russia: A Special Relationship. *The Washington Quarterly* [online]. Spring 2007, 30:2 pp., 137-145, [cit. 2010-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.twq.com/07spring/docs/07spring_rahr.pdf>.
- REUTERS: *Haaretz.com* [online]. 31.8.2009 [cit. 2010-03-29]. Germany to host six-power talks on Iran nuclear program this week . Dostupné z WWW: <<http://www.haaretz.com/hasen/spages/1111378.html>>.
- RINKE, Andreas. *Handelsblatt* [online]. 20.11.2009 [cit. 2010-04-10]. „Russland bleibt strategischer Partner“. Dostupné z WWW: <<http://www.handelsblatt.com/politik/international/westerwelle-in-moskau-russland-bleibt-strategischer-partner;2487100>>.
- ROMAN. *Angela Merkelová : Německá kancléřka* [online]. 2009 , [cit. 2010-01-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.financnici.cz/angela-merkelova>>.
- ŘÍCHOVÁ, B., Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza politických systémů. Praha: Portál, 2002, 207 s. ISBN 80-7178-628-4.
- SAC/DPA/AP/AFP/REUTERS. *DW- World.de : Deutsche Welle* [online]. 29.9.2009 [cit. 2010-04-04]. German coalition talks face tough challenges . Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4742850,00.html>>.
- SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství : Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. První vydání. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2001. 238 s. ISBN 80-85850-9-X.
- SCHMIDT, Manfred G. *Political Institutions In The Federal Republic of Germany*. Oxford : Oxford University Press, 2003. 287 s. ISBN 978-0-19-878259-9.
- ŠTÁHLAVSKÝ, David. *Český rozhlas : Fejetony a komentáře* [online]. 28.1.2009 [cit. 2010-03-10]. Nerůžové vyhlídky plynovodu Nabucco. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/komentare/portal/_zprava/541078>.
- TICHÝ, Lukáš. *Euroskop.cz : Věčně o Evropě* [online]. 16.3.2009 [cit. 2010-03-18]. Dvě kola rusko- ukrajinské plynové krize 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynove-krize-2009/>>.

- *Týden.cz* [online]. 7.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Nová témata voleb v Německu: Afghánistán i Rumuni. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/volby-v-nemecku/nova-temata-voleb-v-nemecku-afghanistan-i-rumuni_137595.html>.
- *Týden.cz* [online]. 14.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Steinmeier propásl šanci. Duel skončil remízou. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/volby-v-nemecku/steinmeier-propasl-sanci-duel-skoncil-remizou_138617.html>.
- *Týden.cz* [online]. 27.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Ve volbách v Německu triumfuje unie CDU/CSU. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/volby-v-nemecku/ve-volbach-v-nemecku-triumfuje-unie-cdu-csu_140716.html>.
- *Týden.cz : Evropa* [online]. 17.12.2009 [cit. 2010-04-10]. Klimatický summit v Kodani se ocitl ve slepé uličce. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/klimaticky-summit-v-kodani-se-ocitl-ve-slepe-ulicce_152188.html>.
- TH/AP/DPA/REUTERS. *DW- World.de : Deutsche Welle* [online]. 30.9.2009 [cit. 2010-04-04]. Merkel begins tricky task of choosing her cabinet . Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4746953,00.html>>.
- *Transitions On-line* [online]. P7-7, 1p. 11.2.2009 [cit. 2010-03-29]. West/East: Germany Poised to Take the Lead on Russian Affairs. Dostupné z WWW: <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=9&sid=6f2776ad-530d-46c8-9e7d-87c5aa29c68e%40sessionmgr14&bdata=JnNpdGU9ZWVvc3QtbG12ZQ%3d%3d#db=a9h&AN=45146762>>. ISSN 12141615.
- UMBACH, Frank: *Deutsche Außenpolitik und Energiesicherheit, 2007* (dostupné on-line) [cit.18.3.2010]. Dostupné z WWW.: <http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:l4CGRMhpszS4J:www.dgap.org/midcom-serveattachmentguid-149999b844e711dca6b117865bcc93339333/energiesicherheit-und-aussenpolitik-d--jager-2007.pdf+These+von+der+Politik+der+Energiesicherheit:+Der+Beitrag+der+deutschen+Au%C3%9Fenpolitik.&hl=cs&gl=cz&sig=AHIEtbQLaLTb0juOC8VX6WVm7_0s6XyJpg>
- VOIGT, Karsten D. *DW- World.de : Deutsche Welle* [online]. Germany : 10.1.2006, 2010 [cit. 2010-03-23]. Transatlantic Relations With a \"Series of Problems\". Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1851763,00.html>>.
- WANNER, J. *Kaspické energetické suroviny a jejich význam pro střední Evropu*. In Litera B. *Ruské produktovody a střední Evropa*. První vydání. Praha : EUROLOX Bohemia s.r.o., 2003. s. 241. ISBN 80-86432-47-5.
- WESTPHAL, Kirsten. *Germany and the EU-ussia Energy Dialogue* : p. In AALTO, Pami. *The EU- Russian Energy Dialogue : Europe's Future Energy Security*. Surrey,England : British Library Cataloguing in Publication Data, 2008. s. 220. ISBN 978-0-7546-4808-6.

- YASMANN, Victor. *Radio Free Europe : Radio Liberta* [online]. 22.1.2007 [cit. 2010-03-28]. Russia/ Germany:Ill Will Won't Dog Merkel, Putin Ties. Dostupné z WWW: <<http://www.rferl.org/content/article/1074212.html>>.
- ZLATOHLÁVEK, Petr. Rusko vstup Gruzie do NATO vetovat nemůže. Umí ale alianční dveře těsně přibouchnout : Proč chce Gruzie do NATO, jak se k tomu staví sama Aliance a jakou roli zde hraje Rusko. *NATOaktual Quarterly Review : Informační centrum o NATO* [online]. 3/2008, Vol. 5, [cit. 2010-03-31]. Dostupný z WWW: <http://209.85.135.132/search?q=cache:gSPbOcBy2pMJ:data.idnes.cz/soubory/na_knihovna/A081111_M02_NQR_2008_3.PDF+Merkel+a+rusko-+gruz%C3%ADnsk%C3%A1+vl%C3%A1da&cd=5&hl=cs&>